

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890. Andra Kammaren. N:o 36.

Lördagen den 3 maj,

kl. 11 f. m.

§ 1.

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet m. m. *V. L. Groll* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition, n:o 44, till Riksdagen angående anvisande af medel för inköp af jernvägen mellan Luleå och norska gränsen.

Den kongl. propositionen begärdes på bordet och bordlades.

§ 2.

Justerades protokollet för den 26 sistlidne april.

§ 3.

Till afgörande förelåg särskilda utskottets för behandling af förslag angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna utlåtande, n:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 17, äfvensom i anledning af inom riksdagen väckta motioner i dithörande ämnen.

I fråga om *föredragningsättet* begärdes ordet af

Herr O. Jonsson i Hof, som anförde: Herr talman, mine herrar! Jag tillåter mig i afseende å föredragningsättet föreslå, att 1:sta punkten i förslaget först föredrages och derefter den 2:dra punkten, derpå den 5:te, samt att vid behandling af dessa punkter ingen må vara förhindrad att yttra sig om betänkandet i dess helhet, äfvensom att, efter föredragning af nu nämnda punkter, föredragning måtte ske af 3:dje och 4:de punkterna, derefter af den 6:te och slutligen af betänkandets öfriga punkter.

Det sålunda framställda förslaget blef af kammaren godkänt.

I följd häraf skedde nu föredragning af

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.

1:sta punkten, mom. a).

Med afseende på indragning af de allmänna läroverkens lägsta klass hade yrkats:

a) af herr *M. Dahn* i senare delen af hans motion (n:o 210 inom Andra Kammaren), »att, med borttagande af nuvarande lägsta klassen af elementarläroverken, folkskolan må komma att intaga sådan ställning till dessa läroverk med afseende på undervisningsväsendet i dess helhet, att den utgör botten skolan och utgångspunkten för undervisningen i elementarläroverken»;

b) af herr *O. V. Vahlin* (motion n:o 212 inom Andra Kammaren), »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om framläggande för Riksdagen af förslag till sådan förändring af våra allmänna läroverk, att åtminstone den första klassen vid dem kunde indragas».

Utskottet hemställde i nu föredragna moment:

»att herr *Dahns* motion, i hvad den rör indragning af de allmänna läroverkens första klass och i samband dermed förändring i dessa läroverks och folkskolans ställning till hvarandra, icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda».

Häremot hade reservation afgifvits dels af herr *P. Andersson* i Högkil, samt dels af herrar *O. Jonsson*, *O. Erickson* och *I. Månsson*, hvilka tre senare hemställt:

»att, med anledning af herrar *Dahns* och *Vahlins* motioner, Riksdagen måtte för sin del besluta, att nuvarande första klassen vid samtliga allmänna läroverk indrages, att inträdesåldern till den blifvande första klassen bestämmes till fylda 10 år, och att fordringarna för inträde deri förhållandevis ökas, dock så att för intagning i densamma ej fordras insigt i något ämne, hvori folkskolan icke meddelar undervisning, samt att, på sätt vi i reservation mot utskottets hemställan i 5:te punkten komma att yrka, genomförandet af denna reform göres till vilkor för Riksdagens bifall till den i nämnda punkt föreslagna löneregleringen».

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr *O. Jonsson* i Hof: Herr talman, mine herrar! Såsom hvar och en af betänkan det finner, hafva jag och två kamrater inom utskottet reserverat oss emot utskottets hemställan i denna punkt. Och enär så väl utskottet i dess betänkande som vi i reservationen temligen utförligt motiverat hvar sin ståndpunkt, tror jag det icke vara nödvändigt att ytterligare motivera det yrkande, som vi i reservationen framställt. Jag inskränker mig därför till att helt enkelt yrka bifall till denna vår vid första punkten fogade reservation, dock med den ändring, att orden »samt att på sätt vi i reservationen yrka» och vidare till

punktens slut må strykas, så att reservationen komme att sluta med orden »hvari folkskolan icke meddelar undervisning». Jag tager mig friheten yrka bifall till denna hemställan.

*Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass*

(Forts.)

Herr Bergman: Då den talare, som inledt diskussionen i dag, hänvisat rörande denna första punkt till reservationen och ansett de skäl, som der blifvit anförda, vara tillräckliga för att motivera det yrkande, hvartill han kommit, så skall jag bedja att få yttra några ord just med afseende å denna reservation. Den upptages, såsom herrarne finna, till stor för att icke säga största delen af tal om inträdesåldern i skolorna och dervid *dels* deras, som komma ifrån folkskolorna, och *dels* deras, som direkt inträda i de allmänna läroverken. För min del kan jag icke lägga synnerlig vikt vid den omständigheten, huru vida de barn, som inkomma i de allmänna läroverken från folkskolorna, äro något äldre än de, som dit inkomma direkt. Häri må väl ligga ett skäl; dock anser jag det icke vara ett af de viktigaste. Men då reservanterna så godt som uteslutande hafva byggt sitt förslag just på denna punkt, anser jag det vara min skyldighet, att något närmare fästa mig vid densamma, än jag eljest skulle gjort. Reservanterna börja med den fråga, som återfinnes i utskottets betänkande å sid. 6, och som lyder sålunda: »Kan då folkskolan bereda sina lärjungar till inträde i den nya första klassen, och kan den det så tidigt, att ej åldern vid inträde i läroverket blifver oskäligt hög?» Utskottet har på denna fråga svarat, att folkskolan endast undantagsvis, eller der den är bättre organiserad, kan göra detta, eljest icke. Derpå säga reservanterna: »Mellan denna fråga och detta svar ligger ett resonnement, som utskottet tillagt en bevisningskraft, hvilken det emellertid vid närmare granskning visar sig sakna». Reservationen går följaktligen ut på att visa, att utskottet i detta sitt påstående icke har rätt.

Derefter gå reservanterna in på frågan om åldern och fästa sig då vid normalåldern och faktiska åldern samt framkasta dervid mot så väl utskottet som läroverkskomitén åtskilliga yttranden, enligt hvilka dessa skulle hafva förfarit på ett mer eller mindre partiskt sätt för att häfda sin ståndpunkt. I gällande läroverksstadgas § 23 mom. 1 föreskrives: »Ej må i statens läroverk till lärjunge antagas någon, som icke uppnått nio års ålder», och, säga reservanterna, med stöd af denna föreskrift gör komitén följande slutledning: lagliga minimalåldern är 9 år, faktiska normalåldern torde då kunna antagas vara $\frac{1}{2}$ år högre, alltså $9\frac{1}{2}$ år, hvaraf åter skulle följa, att faktiska normalåldern för inträde i nuvarande andra klassen vore $10\frac{1}{2}$ år.

Så vidt jag förstår att bedöma saken, är detta yttrande fullkomligt riktigt. För att komma in i första klassen fordras ovilkorligen att hafva fyllt 9 år; der kan sålunda ingen komma in, som är yngre än 9 år, d. v. s. lärjungen skall under de närmast kommande tolf månaderna fylla 10 år. Då man skall beräkna medelåldern för ett större antal personer, brukar man alltid dela upp året i sina 12 månader och efter denna beräkning är medelåldern för dem, som ingå i första klassen, $9\frac{1}{2}$ år, och den kan icke blifva någon annan.

Reservanterna säga vidare: »Det förefaller oss, som om läroverks-

Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass. (Forts.)

komitén, innan den framstälde detta resultat, borde låtit sig angeläget vara att efterse, huru detsamma svarade mot verkligheten», d. v. s. att taga reda på den verkliga inträdesåldern. Nu har man å ena sidan normalåldern, hvilken, så snart utgångspunkten, minimalåldern, blifvit bestämd, alltid är konstant, och å andra sidan den faktiska åldern, som alltid mer eller mindre öfverstiger normalåldern. Ty om dessa båda skulle sammanfalla, skulle det förutsätta, att hvarje lärjunge går in i skolan vid den för honom lägsta möjliga åldern. Så inträffar icke, utan den faktiska åldern är större än normalåldern, hvartill kommer, att den icke är konstant, utan varierar år efter år. Om man nu i ett skolförslag vill lägga åldern på ett eller annat sätt till grund, så utgår man alltid från normalåldern, emedan man fullt känner den. Men gör man det med afseende på ett slag af skolor, så måste man göra det äfven med afseende på ett annat; man måste följa samma norm, hafva samma utgångspunkt. Gör man icke det, blifva beräkningarna falska. Nu påstå reservanterna bland annat, att läroverkskomitén gått så till väga, att den icke tagit någon hänsyn alls till den faktiska åldern. Detta är ej med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Ty om herrarne slå upp läroverkskomiténs betänkande, kunna herrarne på sid. 170 sista raden läsa följande uttalande: »De som år 1882 inträdde i samtliga de högre läroverkens första klass voro den 1:sta juli sagda år $10\frac{1}{3}$ år gamla i medeltal». Der hafva vi således för ett år den verkliga inträdesåldern beräknad till $10\frac{1}{3}$ år. Men genom det resonnement, hvarpå reservanterna gifva sig in, komma de till en icke obetydligt högre siffra.

Reservanterna säga vidare, att här är en lucka, som de vilja söka fylla, genom att taga reda på den faktiska medelåldern vid inträdet i första och andra klasserna. Dervid säga de på midten af sid. 86: »Det visar sig, att vid höstterminens början 1884 första klassen i medeltal var 1,68 år öfver sin 'normalålder', andra klassen 1,65 år öfver sin, tredje klassen 1,68 år öfver sin o. s. v. Af samtliga de i andra klassen inexaminerade 2,313 lärjungarne voro blott 435 i 'normalåldern' och 51 derunder; deremot voro 697 ett år deröfver» o. s. v. Detta är dock ett faktiskt misstag. Ty nämnda termin inexaminerades icke i andra klassen 2,313 lärjungar, utan från dessa 2,313 böra subtraheras 356, hvilka voro qvarsittare ifrån närmast föregående år. Vill jag nu särskildt taga reda på inträdesåldern, så är det ju gifvet, att jag icke bör medräkna dem, som redan minst ett år förut kommit in i skolan. Vill jag hafva reda på, huru gamla gossarne, som komma från folkskolan, äro, då de intagas i första klassen, så bör jag icke medräkna de qvarsittare, som varit der förut; deras ålder är sannolikt ett år högre, och de komme således att höja medelåldern. På samma sätt, då reservanterna beräkna inträdesåldern i första klassen, der antalet var 1,883, är det icke mindre än 296 — således på båda ställena omkring 16 procent — medräknade, hvilka sannolikt äro äldre än de öfriga, och hvilka icke det året inexaminerats, utan året förut. Men med sina beräkningar komma reservanterna till den slutsatsen, att den faktiska medelåldern är 11,35 i andra klassen och 10,68 i den första. På grund af denna beräkning framhålla reservanterna ytterligare, att af de från folkskolan inexaminerade lärjungarne 80,4 procent äro öfver

normalåldern och af dem, som åtnjutit enskild undervisning, 79,98 procent *Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.* öfver normalåldern — således endast en skilnad på 0,6 procent. Men härvid är dock att märka, att först och främst reservanternas och komiténs uppgifter äro hemtade från olika tidsperioder, komiténs från åren 1878—1882 och reservanternas från åren 1884—1885. Detta är naturligtvis en sak, som gör att man icke kan så mycket lita på uppgifterna. Vidare är utgångspunkten alldeles olika. Ty i de statistiska berättelser, från hvilka reservanterna hemtat sina uppgifter, räknas det så, att alla som äro födda samma år, anses hafva samma ålder; alla som äro födda t. ex. 1880, äro 1890 tio år. Således kommer medelåldern att infalla den 1 juli. Komitén deremot utgår från hvad skolstadgan säger, nemligen att barnen skola vid inträdet den 1 september eller i slutet af augusti vara fyllda 9 år. Båda dessa omständigheter göra, att de anförda siffrorna få en helt annan betydelse än man tänkt sig. Efter uträkningar, som sekreteraren gjort, visar det sig att *vid* normalålder äro vid inträdet af samtliga intagna 36,3 procent; af dem som intagas omedelbart från folkskolan 19,6 procent; af dem som intagas från annat håll 47,9 procent. *Öfver* normalålder äro vid inträdet af samtliga intagna 63,7 procent; af dem som intagas omedelbart från folkskolan 80,4 procent; af dem som intagas från annat håll 52,1 procent. Dessa siffror visa sålunda, att då utgångspunkterna äro olika och man dessutom icke med tillräcklig noggrannhet begagnar det statistiska materialet, så kan man komma till betydligt olika resultat. Sedan reservanterna så fått inträdesåldern uti läroverkens första klass till 10,68 och i andra klassen till 11,65, så säga de, att »med det anförda torde vara ådagalagdt, att så väl läroverkskomitén som utskottet origtigt angifvit medelåldern för inträde i nuvarande andra klassen till 10½ år». — Ja, den kan omöjligen med gällande lagar blifva annat än 10½ år, normalåldern nemligen — ty utskottet har icke sagt »medelåldern», utan »normalåldern». Om medelåldern har utskottet icke talat, men väl komitén, som uppgifvit den till 10⅓ år. »*Den är i verkligheten icke mindre än 11,65 år.*» Det är den faktiska medelåldern, enligt det sätt, på hvilket reservanterna beräknat den.

Nästa fråga blir då: »Huru långt hafva folkskolans lärjungar hunnit vid ungefär 11,65 år?»

Nu komma reservanterna till ett sätt att beräkna, som åtminstone slagit mig med en viss förvåning; ty det är alldeles obegripligt, huru de kunna resonnera så, som det står på slutet af sid. 87: »Nu gällande folkskolestadgas § 35, mom. 1 föreskrifver rörande lärjungars intagning följande: »Barns skolålder räknas från och med det år, under hvilket barnet fyller sju, till och med det år, under hvilket barnet fyller fjorton år». Således: den första möjliga tid enligt folkskolestadgan, då ett barn kan intagas i folkskolan, är det år, under hvilket det fyller sju år. — »Med samma terminologi», fortsätta reservanterna, »som den i berättelserna om de allmänna läroverken använda är således 6 år 'normalåldern' för första småskoleklassen och 7 för den andra samt 8 för den första folkskoleklassen, 9 för den andra» o. s. v. Då nu enligt skolstadgan ingen enda lärjunge kan komma in, förrän han fyllt 6 år —

Om indragninghuru är det då möjligt, att medelåldern för första folkskoleklassen kan sättas till 6 år eller lägre än den lägsta någon lärjunge kan hafva? Huru herrarne vilja förklara det, vet jag icke. Vilja vi se efter, huru stor normalåldern vid inträdet i folkskolan är, så få vi tänka, att alla, som äro födda under samma år, äro fördelade lika på årets tolf månader; och vill man göra en speciel beräkning deröfver, så skall man finna, att det nästan till punkt och prieka slår in. De, som börja den 1 februari eller den 1 september — jag antager, att terminerna begynna då — måste under det året fylla 7 år. De äro således i genomsnitt 7 år den 1 juli. De som börja den 1 februari, äro då 5 månader under 7 år, alltså 6 år och 7 månader. Alla de som börja den 1 september — jag antager för enkelhetens skull, att lika många börja den 1 februari som den 1 september — hafva fyllt sju år den 1 juli och äro således den 1 september 7 år och 2 månader. Halfva antalet är 6 år och 7 månader, halfva antalet 7 år och 2 månader eller i medeltal 6 år 10½ månad. Det är den lägsta möjliga medelåldern för inträde i småskolans första klass. Den kan omöjligligen vara lägre, alltså kan den icke heller blifva 6 år.

Nu skulle man kunna invända, att många börja i folkskolan före 6 års ålder. Men det är en uppgift, hvarpå jag för min del icke kan lita. Se vi på folkskolestadgan, så finna vi, att den medgifver rättighet att få börja skolan *senare* än den föreskrifna tiden — dock icke senare än 9 år; men den talar icke om åldern före sex år. Denna normalålder, 6 år, höjes emellertid sedan något af reservanterna; ty de yttra, att det »med visshet kan sägas, att »öfverårigheten» vid inträdet i småskolans första årsklass icke på långt när kan vara så stor som vid inträdet i allmänna läroverkens första och andra klasser». Ja, det är ett påstående, som må gälla hvad det kan. Jag tror, att de hafva rätt deri, att »öfverårigheten» — skillnaden mellan den faktiska medelåldern och den normala åldern — är större vid inträdet i de allmänna läroverken än vid inträdet i småskolornas första klass. Jag vill medgifva möjligheten häraf, ehuru jag icke vet det.

Reservanterna påstå, att erfarenheten lär, att föräldrarna ofta söka påskynda sina barns inträde i folkskolan. Jag vet icke, om det är så på andra ställen. Men hvad Stockholm beträffar, har jag icke reda på några försök att få in barnen före den ålder, då de hafva rättighet att komma in. Reservanterna hänvisa till 1882 års läroverkskomité och den betänkan det vidfogade reservationen af f. d. folkskoleinspektören C. J. Meijerberg, som säger, att inträdet i småskolan egt rum vid nyss fyllda 6 år, hvadan medelåldern der icke behöfver sättas högre än 6 år. Nu är förhållandet uti Stockholm det — om man bortser från några ändringar på de sista åren — att barnen för att erhålla inträde måste vid vårterminens början antingen hafva fyllt 7 år, eller också göra det före 1 mars; och likaledes på hösten måste barnen vara fyllda 7 år eller göra det före 1 oktober.

Således är det på vintern 7 veckor och på hösten 6 veckor före 7 år, som de kunna inträda i skolan, och detta förklarar naturligtvis mer än nog det förhållandet, att enligt 1888 års berättelse, såsom reservanterna säga, i Stockholms folkskolor varit intagna 114 barn, som vid inskrifningen ej voro fyllda 7 år. Denna siffra skulle jag vilja

vända mot reservanterna sjelfva. Ty då enligt deras påstående be-
någenheten hos föräldrarna att få in barnen i skolan vid tidig ålder
är stor, och då barnen hafva 7 veckor den ena terminen och 6 veckor
den andra, under hvilken tid de kunna komma in i skolan i en ålder
under 7 år, så skulle, om det vore sant, att de komma in så tidigt
som möjligt, af de 2,000 à 3,000 barn, som årligen inskrivas i Stöck-
holms folkskolor, en fjerdedel eller omkring 500 à 600 finnas under 7
år, ehuru det nu blott finnes 114. Härmed förfaller också hvad reser-
vanterna säga i sista stycket på sid. 88, eller att utskottets upp-
gift i detta afseende icke är fullt korrekt. Den är tvärt om så korrekt,
som den kan vara.

Reservanterna anföra ytterligare en sak, som häntyder på, att deras
uppgift om medelåldern omöjligt kan vara riktig. Nederst på sid. 83
omtala de nemligen, att enligt öfverstyrelsens för Stockholms folksko-
lor berättelse för 1888 »medelåldern för första årsklassens elever vid
höstterminens slut utgjorde i medeltal 7,7 år, det vill säga att de vid
sitt inträde i skolan voro dels 6,8, dels 7,3 år». Medeltalet var såle-
des vid inträdet 7,05 år och alltså icke under 7 år. Emellertid visa
sig reservanterna litet osäkra, då de till sina 6 år lägga $\frac{1}{2}$ år och
sätta medelåldern till $6\frac{1}{2}$ år, således ändå minst $4\frac{1}{2}$ månader lägre
än den första möjliga ålder, då någon kan komma in i skolan. Något
före den ålder, då lärlingarna i läroverkets första klass inträda i den
andra, hafva följaktligen, på grund af det resonnement reservanterna
fört, deras jemnärige inom folkskolan genomgått tre af dennas års-
klasser. Det är nu genom att kassera utskottets och läroverkskomiténs
tal om normalålder och genom att för de allmänna läroverken beräkna
den faktiska åldern med oriktig utgångspunkt och oriktigt begagnade
siffror, som reservanterna komma till så höga ålderssiffror för dessa
läroverk. Hvad åter folkskolan beträffar, kassera reservanterna den
faktiska åldern och taga en normalålder, som de sätta till 6 år, hvilket
åter igen är omöjligt. Och resultatet af allt detta återfinna herrarne
på sid. 93, ungefär midt på sidan, der det heter: »Resultatet af dessa
jemkningar skulle blifva, att lärlingarna i ifrågavarande folkskolor»
— det vill säga sådana, som räknas till gruppen A och B, eller de
som hafva mera än en lärare — »redan vid $10\frac{1}{2}$ år skulle hafva genom-
gått hvad som för närvarande vid $11\frac{1}{2}$ år fordras för inträde i läro-
verkets andra klass.» Således skola de, enligt reservanternas mening,
i folkskolan hafva vid $10\frac{1}{2}$ år hunnit läsa precis lika mycket som lär-
jungarne vid de allmänna läroverken läst då de äro $11\frac{1}{2}$ år. Deraf
följer att de, genom att gå qvar i folkskolan och ej söka sig in i de
allmänna läroverken förr än senare, skulle, om man undantager förlu-
sten af litet tyska, göra en ren vinst på ett år. Detta är ju, om man
nyktert tänker på saken, en ren omöjlighet. Det finnes omkring
10,000 folkskolor i vårt land. Af dessa äro 4,400 fullständiga och af
dessa senare är det blott 347, som hafva mer än en lärare. Hvad åter
dessa 347 skolor beträffar, kan jag icke säga huru många af dem hafva
två lärare, det vill säga en för två klasser, och huru många hafva tre
eller fyra lärare, det vill säga en för hvarje klass. Jag har sökt att
få upplysningar i detta afseende från skolbyrån, men den har icke
kunnat lemna sådana utan alltför stort besvär. Om jag emellertid an-

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.

(Forts.)

tager att åtminstone halfva antalet icke har mer än två lärare, skulle det blifva omkring 170 skolor af hvardera slaget. Huru gå nu dessa lärare till väga, som arbeta, jag antager två i samma skola? Jo, den ene läser i första och andra klassen, den andre i tredje och fjerde. De båda afdelningarna måste i allmänhet följas åt. Om jag då t. ex. tager historien, börja de det ena året från början och så läsa de framåt ett stycke in i nyare tiden. Det andra året få då de, som det året kommit in, börja t. ex. på Carl X Gustaf och följa de andra framåt. Så tillgår det enligt normalplanen vid åtminstone en del af de skolor, som hafva två lärare och delvis äfven vid dem som hafva tre. Bäst lottade äro de skolor, som hafva en lärare på hvarje klass, såsom förhållandet är t. ex. i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping. På huru många ställen utöfver dessa förhållandet är detsamma, vet jag ej. Skulle man nu kunna begära, att dessa folkskolelärare, som arbeta under så ofantligt ogynsamma förhållanden, skola kunna ett år tidigare framföra sina lärjungar till en viss punkt än de allmänna läroverkens lärare, som icke hafva mer än en klass att undervisa? Jag vill icke fästa mig vid lärarnes vetenskapliga utbildning. Jag anser, att en folkskolelärare lika väl skall kunna sköta undervisningen i de lägre klasserna som en akademiskt bildad lärare. Men de förhållanden, under hvilka de arbeta, måste vara ogynsammare vid folkskolan än vid de allmänna läroverken, och det oaktadt skulle folkskolans lärjungar komma till samma punkt som lärjungarne i de allmänna läroverken ett år tidigare. Detta är som reservanterna sjelfva säga resultatet af de undersökningar och de sifferjemkningar, som de i det föregående gjort. Jag kan naturligtvis icke komma till annan ståndpunkt, än att detta resultat är falskt, och detta emedan utgångspunkten och siffrorna icke äro rigtiga. Jag menar naturligtvis dermed icke, att herrarne med vett och vilja begagnat dessa siffror så som de begagnats. Men nödig försigtighet vid begagnandet af de statistiska siffrorna har icke iakttagits. Ett ytterligare resultat af denna reservanternas framställning skulle, enligt deras mening, blifva hvad som kan läsas nederst på sid. 93, der det heter: »Om vi nu efter denna temligen omständliga utredning återgå till den ursprungligen framkastade frågan, huru vida folkskolan kan bereda de lärjungar, som skulle söka inträde i den nya första klassen, härtill så tidigt, att inträdesåldern ej blir högre, än den för närvarande faktiskt är, så måste vi besvara denna fråga med ett obetingadt ja». Jag ber att härvid få upprepa hvad jag började mitt anförande med, nemligen att jag anser mig böra en smula utförligare behandla denna del af reservationen, icke emedan jag fäster den största vigten vid denna punkt, utan emedan reservanterna sjelfva gjort det och emedan reservationen till största delen upptages af densamma.

Sedan säga reservanterna, att det efter det ofvan anförda »torde vara öfverflödigt att ingå i något bemötande af de slutsatser, utskottet dragit ur sitt svar på den först framställda frågan». Jag tror emellertid, att det kunnat vara nödigt att i alla fall taga någon hänsyn till dessa slutsatser.

Ett par andra punkter, som förekomma kortare behandlade i re-

servationen, vill jag äfven med några ord vidröra. Der står bland annat taladt om inträdesfordringarnas upprätthållande. Det har inom utskottet icke varit så litet tal derom. Ty man har erfarenheten framför sig i detta afseende. Undervisningen och undervisningsväsendet är nemligen en praktisk sak, och man måste dervid taga hänsyn till förhållandena sådana de visat sig. När första klassen förra gången, 1869, borttogs, sades och föreskrefs äfven då, att inträdesfordringarna i den nya första klassen skulle blifva desamma, som i den dåvarande andra, med undantag för främmande språk. Men huru har detta stadgande tätt sig i verkligheten. Jo, så att inträdesfordringarna i den första klassen nu äro i det närmaste desamma som de voro före första klassens borttagande år 1869. Reservanterna yttra med afseende å denna punkt öfverst på sid. 97 några ord, som jag anser mindre välbetänkta, i det de opponera sig mot lärarnes åsigt, att det icke är möjligt att upprätthålla inträdesfordringarna. Men vi skola komma i häg att det är barn, som man här har att göra med, och barn som lärarne icke känna det minsta förut. Dessa skola de pröfva och därefter göra sig den frågan, om de äro mogna eller icke. Den, som icke sjelf gjort detta, vet icke med hvilka svårigheter det är förenadt att anställa en sådan inträdespröfning; det är det svåraste en skolman har att göra, då han skall pröfva kunskaperna hos barn och hos barn, som han icke känner, samt undersöka, huru vida de äro mogna att följa den undervisning, som meddelas i den eller den klassen. Ofantligt många gånger kommer läraren dervid i ett dilemma. I de flesta fall uppstår tvekan, om han skall godkänna eller icke godkänna. Man får då vädja till sig sjelf; och i allmänhet är böjelsen större att fria än att fälla. Om jag faller barnet, begår jag kanske ett misstag; må det då hellre få komma in i skolan, då jag icke är fullt säker på om hvad som är det rätta. När då reservanterna uttala följande ord: »Hvad skulle det öfver hufvud taget ligga för mening i, att Riksdagens önskningsinnehemas, och att författningar utfärdas, så vida det skulle tillåtas dem, åt hvilka tillämpningen anförtros, att genom efterlåtenhet kringgå statsmagternas tydligt uttalade vilja och omintetgöra en reform, som till äfventyrs aldrig haft deras sympatier, men som dock måste af dem respekteras och lojalt tillämpas?» tror jag att i detta uttalande en beskylldning är gjord mot hela vår lärarecorps, hvartill den ej gjort sig förtjent.

Sedan jag nu i några punkter gått igenom reservanternas uttalande, skall jag bedja att till slut få yttra ännu några ord. Jag så väl som utskottets majoritet hafva inom utskottet varit emot borttagandet af första klassen, och de skäl, som dervid för oss varit bestämmande, hafva i korthet varit följande. De allmänna läroverken få deraf ingen vinst, folkskolan får deraf ingen vinst, men kan möjligen deraf få skada. Hvad de allmänna läroverken beträffar, är jag öfvertygad om — och det kan icke gerna blifva på annat sätt — att de skulle genom första klassens borttagande sättas tillbaka. Slutresultatet blefve att den vid våra skolor meddelade undervisningen måste blifva sämre, än den för närvarande är. Den är redan nu sämre än hvad den var, då första klassen förra gången borttogs. Det måste så ske. Hvarför måste det så ske? Jo, emedan jag för inträdet i den nya första klassen

*Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)*

Om indragning icke kan sätta fordringarna lika med inträdesfordringarna för den nuvarande andra klassen. Det sker nemligen alltid under förutsättning att något främmande språk icke kan fordras för inträdet i den första klassen, och ehuru reservanterna säga om tyskan på ett ställe, att det är mycket litet bevändt med den undervisning i tyska, som meddelas, och hvad som kan inhemtas af tyska i första klassen och att det mycket lätt bör kunna tagas igen, är det väl dock ett faktum, att om det är svårt första året mellan 9—10 år, kan det icke gå så synnerligen mycket lättare, om det skall börjas först i klassen derpå. Gifvet är, att man skall hinna något längre än i första klassen, efter som lärjungan är ett år äldre, men det skall gå smått äfven nu, då det är det första främmande språk, som skall läras, det må nu börja i första, andra eller tredje klassen. Äfven om lärjungan läst svensk foimlära och syntax, ligger det i sakens natur, att det måste gå långsamt. Hvilket det andra språket än må vara, som jag sedan börjar med, går det mycket fortare att komma sig in i det, och på två år hinna jag mycket längre deri.

Då jag derjemte betänker, att undervisningstiden för tyskan utgör en fjerdedel af hela undervisningstiden och att det hembete, som användes på tyskan, utgör en fjerdedel, så är en fjerdedel af hvad som meddelas i nuvarande första klass det som dessa lärjungar icke skulle komma att få inhemta. Deras kunskapsmått skulle på grund häraf minskas med 25 procent.

Vidare tillkommer den svårighet, jag förut påpekat, att icke kunna strängt upprätthålla inträdesfordringarna, hvilket gör att med bästa vilja från lärarnes sida dessa inträdesfordringar komma att sjunka undan för undan, och jag vädjar till erfarenheten, som redan har sagt sitt ord.

Den fråga, hvarvid man fäst icke ringa vikt både i och utom utskottet, är det motiv för borttagande af första klassen, att derigenom skulle minskas den klyfta, som för närvarande finnes mellan å ena sidan folkskolans lärjungar och å den andra sidan de allmänna läroverkens lärjungar. Ser man då först efter, huru stor denna klyfta är, finner man i läroverkskomiténs betänkande, andra delen, tabellbilagorna, sid. 60, att af de lärjungar, som intagas i läroverken, komma redan nu 49,3 procent från folkskolan direkt till allmänna läroverken, och mig synes det vara ett synnerligen vackert resultat, redan detta. Skulle, hvilket jag anser böra kunna ske, inträdesfordringarna i läroverkens första klass och kurserna i folkskolan något mer än nu är förhållandet bringas på samma nivå, skulle denna procent komma att ökas. Dessa siffror äro för öfrigt snart tio år gamla, och sedan dess har denna procent säkerligen ökats. Vi äro således på god väg dit vi sträfva. Huru skulle det gå, om första klassen toges bort? Det skulle blifva svårare att komma in i den nuvarande andra klassen, än det för närvarande är att komma in i första klassen och således i stället för att minska klyftan, skulle den komma att ökas. Det är icke nog dermed. Jag vill erinra om att det icke blott är fråga om att taga bort första klassen, utan man syftar längre. Ser jag på herr Vahlins motion, synes det nemligen, att det är alls icke meningen att stanna vid första klassen, utan det är blott början; sedan skall man taga både andra och

tredje klassen. Han anser att folkskolan bör kunna bereda lärjungarne *Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.* undervisning till inträde i fjärde klassen, och »då jag anser detta», säger herr Vahlin, »föreslår jag till en början, att första klassen tages bort». Skulle detta inträffa, synes det mig böra vara uppenbart för hvar och en, att klyftan mellan folkskolan och allmänna läroverken blir så stor, att jag knappast vet, huru man någonsin skall kunna komma öfver den. Men det är blott gissningar. Läroverksfrågan är en praktisk fråga. Då får man gå till erfarenheten. Hafva vi någon erfarenhet? Vi hafva erfarenhet från vårt grannland Danmark, ty der har man gått till väga på samma sätt som nu är här föreslaget. Der har man borttagit de klasser, som motsvara våra tre lägsta. Huru förhåller det sig der? Se vi efter i läroverkskomiténs betänkande, del. 2, sid. 24, står der nederst på sidan: »Borttagandet af skolans två lägsta klasser samt ökandet af inträdesfordringarna föranledde allmänt inrättandet af privata förberedande skolor, i hvilka undervisningen till största delen besörjes af den lärda skolans lärare.» — Således hvad herrarne känna till från den förberedande sjökrigsskolan. — »Dessa förberedande skolor kunna till och med stå under tillsyn af den lärda skolans rektor.» — Således ett litet stycke längre, än hvad vi minnas från den så klandrade förberedande sjökrigsskolan. — Vidare nämnes att i kongl. anordningen den 16 juni 1882 finnes bestämdt, att om en dylik förberedande skola underkastar sig tillsyn af den lärda skolans rektor och iakttager vissa bestämmelser om viss undervisningstid och ett visst antal timmars gymnastikundervisning, kan skolan erhålla den rätt, att dess lärjungar framför andra hafva tillträde till den lärda skolans nedersta klass. Således har den åtgärd, till hvilken vi sträfva, haft till påföljd, att skilnaden mellan läroverken och folkskolan är komplett fullständig. Men det är icke nog dermed, utan undervisningen skötes af läroverkets lärare och skolan står under inspektion af läroverkets rektor, och om den underkastar sig vissa villkor, hafva lärjungarne från dessa privata skolor företräde framför alla andra och således framför de lärjungar, som äro från andra enskilda skolor och folkskolan. Är detta ett eftersträfvansvärdt mål? Jag tror det vore mycket olyckligt, om så skedde.

Jag ber få ytterligare påpeka att läroverksfrågan är en praktisk fråga. Här hafva vi framför oss resultatet af en åtgärd vidtagen i samma syfte som den nu föreslagna. Dessutom är den uppgift folkskolan har och den uppgift allmänna läroverken hafva — åtminstone kan jag icke finna annat — så ytterligt olika, att det skulle vara en ren misshushållning, om de skulle gå tillsammans. Jag vet icke huru jag skall klargöra detta annat än genom ett exempel. Jag har en byggmästare. Han skall bygga ett hus. Det är fråga om att lägga grund. Han har icke klart för sig, om huset skall bestå af en, två, tre, fyra eller fem våningar. För att vara säker på sin sak lägger han grunden under förutsättning, att det skall blifva fem våningar. När han så har lagt grunden, säger han till sig sjelf: det var allt dumt, jag bygger bara en eller två våningar. Nog håller grunden, men de på grunden nedlagda kostnaderna äro alldeles onödigt stora i förhållande till byggnaden, och der ligga penningarne, men hade han gjort grunden lämpad efter öfverbyggnaden, hade han haft sina penningar i

Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.
(Forts.)

behåll och kunde nu använda dem bättre. Ända ned i första klassen måste jag, såsom läroverken nu äro ordnade, hafva ögonen fästa på slutmålet, som är studentexamen. Jag måste lägga grunden, så att den kan vara tillräcklig att bära upp den byggnad jag vill på densamma uppföra. Deremot är vid folkskolan målet folkskolans slutkurs eller slutkursen med påbyggnad. Vill jag sammanslå båda, blir grunden i ena fallet större och kostbarare och i andra fallet svagare, och att reparera på grunden, sedan jag börjat få byggnaden något till väders, är icke så synnerligen lätt och blir dyrt.

Af allt detta skulle möjligen en eller annan vilja antaga, att jag på något sätt ställer mig fiendtlig mot folkskolan. Det är så långt ifrån förhållandet, att jag här haft nästan uteslutande folkskolans bästa i sigte. I afseende på antalet lärjungar kan det ju knappast blifva fråga om någon jemförelse. Folkskolan har 750,000 lärjungar, de allmänna läroverken — deri inbegripna både de fullständiga, fem- och treklassiga och pedagogierna — räkna deremot icke mera än 14,000, således 2 procent. Riskerar man genom denna förändring skada de 98 procenten, om också aldrig så litet, bör man väl se sig något före, innan man det gör.

Jag vill icke längre uppehålla mig vid detta, men en sak kan jag dock icke underlåta påpeka, nemligen den omständighet, som man sökt vederlägga, men icke så lätt kan vederlägga, att om med hvad våra folkskolor hafva till uppgift man förenade den tanken, att de skulle bereda om ock blott ett fåtal af sina lärjungar till inträde i allmänna läroverken, skulle en sådan sak komma att åstadkomma en rubbning, som, om icke läraren är mera karaktersfast, kan blifva till förfång för folkskolan. Ty ligger det i samma stad ett läroverk och en lärare vid folkskolan får höra rektorn vid läroverket säga om en annan folkskollärare: det är dugtiga pojkar vi få från honom, de äro väl förberedda och de sköta sig bra, hur lätt kan icke då den tanken uppstå hos honom: nog kan jag visa dem att mina lärjungar äro lika bra som hans. Han vet hvilka som tänka sig in i läroverket och följden blir, att han sysselsätter sig särskildt med dem och de andra blifva derpå mer eller mindre missvärdade. Utskottet har i fråga om detta erinrat om folkskoleinspektören Meijerbergs reservation till läroverkskommitténs utlåtande, deri han gifvit en autydan om huru det skulle ske. Det skulle gå till så, att man icke behöfde bereda alla lärjungarne i folkskolan till inträde i allmänt läroverk utan, säger tydligen reservanten, lärarne kunna ju särskildt sysselsätta sig med de barn, som skulle intagas i allmänna läroverken och meddela dem särskild undervisning, äfven om det skall ske mot en liten särskild ersättning.

Det finnes således fara för, att folkskolans mål på det sättet skall kunna förryckas, och då dessutom denna reform icke komme att gagna de allmänna läroverken och icke heller komme att gagna folkskolan, utan möjligen skada densamma, samt då jag anser folkskolan vara tillräckligt vigtig och hafva tillräckligt stort mål för sig för att utgöra sitt eget mål och icke sjunka ned till att blifva en förberedande skola till allmänna läroverken, så anser jag den i motionerna föreslagna och af reservanterna tillstyrkta åtgärden vara allt annat än välbetänkt, hvadan jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Herr Waldenström från Gefle: Den förste talare, som yttrade sig i denna fråga, var en af reservanterna inom utskottet, nemligen Olof Jonsson i Hof. Han yrkade bifall till reservanternas förslag, dock med uteslutande af de sista raderna. Det glädde mig att höra, att han ville utesluta dessa ord. Ty jag må bekänna att det åtminstone för mig varit mycket upprörande att reservanterna, som dock anse en löneroglering för lärarne i högsta grad af rättvisa och behof påkallad, velat göra denna löneroglering beroende af, huru vida Riksdagens majoritet och Kongl. Maj:t kunde komma öfverens om åtskilliga organisationsfrågor, som icke hafva med den saken det ringaste att göra. Jag säger om igen, att jag är glad att höra, att herr Olof Jonsson nu — och jag förmodar, att han i den delen är öfverens med sina medreservanter inom utskottet — tagit bort denna del ur det yrkande de gjort i sin vid utskottets betänkande fogade reservation.

Frågan ställer sig så: Skall man anse det önskvärdt för allmänna läroverken, att första klassen indrages?

Utskottet börjar sitt betänkande med att säga, att frågan om första klassens indragning icke är ny. — Ja, det veta vi allesamman. År 1868 väcktes i Andra Kammaren förslag om indragning af första och andra klasserna. Riksdagen biföll förslaget endast i hvad beträffar den första. Genom kongl. kungörelsen den 10 mars 1869 indrogs också första klassen från och med näst derpå följande läseårs början. Läroverket minskades alltså med en klass, och hela världen trodde, att det var första klassen, som försvann. Herrarne skola dock icke behöfva mycken eftertanke för att efter genomläsandet af utskottets betänkande finna, att det icke så var, fastän utskottet sjelft tyckes tro det. Nej, det var icke i verkligheten första klassen som togs bort. *Nominelt* var det femte klassens öfre afdelning och *reelt* sjunde klassens öfre afdelning som försvann. På samma gång som första klassen indrogs och andra klassen blef den första, *nedattes* fordringarna för inträde i denna klass. Och nästa skolordning, som kom, sänkte dem ännu ytterligare, så att de blefvo icke mer, än hvad de hade varit för inträde i den gamla första klassen. Men följden deraf vardt, som sagdt, att det icke var första klassen utan i sjelfva verket öfre sjunde klassen, som försvann. Att nu detta haft en menlig inverkan på lärjungarnes bildning och på deras mogenhet, när de öfvergått till universitetet, det är någonting, som är allmänt erkänt och som icke kan förnekas. Ty på ett helt års afkortning af lärotiden förlorar man allt åtskilligt, och verkningarna deraf skola förr eller senare visa sig.

Det är under vissa tider åtskilliga glosor, som gå med synnerligen stor valör, och som till slut antaga formen af att vara ett uttryck för rigtiga axiom. En sådan glosa i vår tid är den satsen, att folkskolan skall vara »bottenskola» för hela vår bildning. Jag får erkänna, att jag står på en helt annan ståndpunkt. Jag anser, att folkskolan har sitt mål för sig och det allmänna läroverket sitt mål för sig, att folkskolan måste i hela sin verksamhet bestämmas af det mål, som för henne är satt, och likaså det allmänna läroverket af hvad som är dess yttersta mål. Så snart man deremot försöker att foga tillsammans elementarläroverket — jag benämmer det allmänna läroverket med detta namn, hvilket från gammalt faller sig lättare för mig att fram-

*Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.*
(Forts.)

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)

säga — med folkskolan samt sätta folkskolan i samma förhållande till elementarläroverkets första klass, som denna står till dess andra klass, så förrycker man å ena sidan det allmänna läroverket, och det blir till skada för dem båda. Jag skall bedja att härå få anföra ett exempel.

Folkskolan har de flesta ämnen gemensamma med det allmänna läroverkets första klass. Till dessa ämnen hör kristendomsundervisningen. Vid denna undervisnings meddelande i folkskolan måste man se till, att den ordnas på sådant sätt, att lärjungarne när de gå ut från folkskolan, fått en fullständig om än kort öfversigt af kristendomen och den lutherska lärans hufvudinnehåll. I elementarläroverket ställer sig saken helt annorlunda. När jag t. ex. tar emot gossarne i tredje klassen, har jag en bestämd plan för hela deras undervisning, till dess de blifva studenter. Jag fattar från början läroverkets mål i sigte och går rakt derpå. Om jag handlade annorlunda, så skulle det på ett högst menligt sätt förrycka undervisningen och sänka resultatet. Det skulle föra mig in på omvägar, som blefve besvärliga och kråkiga samt i förhållande till resultatet för statsverket kostsamma. På samma sätt förhåller det sig med andra ämnen, t. ex. historia och geografi. Att från början hålla målet stadigt i sigte hör till de nödvändigaste villkoren för framgång i undervisningen, likasom i annan verksamhet.

Således bekänner jag uppriktigt, att jag alls icke är öfverens med det moderna talet, att folkskolan skall vara bottenskola för hela vår bildning — herrarne må gerna anse min ståndpunkt antiqverad.

Här har talats mycket om medelåldern för inträde i elementarläroverket. Utskottets majoritet och reservanterna hafva i den saken kommit till högst olika resultat. Detta beror derpå, att de följt olika källor, det vill säga statistiska uppgifter från olika perioder. Denna olikhet är verkligen någonting ledsamt, och jag kan icke annat än anse det besynnerligt, att utskottet icke sett sig bättre före och icke intresserat sig mera för en noggrann statistisk utredning, än hvad det gjort. I denna del hafva reservanterna utfört ett mera gediget och bättre arbete än utskottet, fastän äfven deras verk lider af mycket väsentliga felaktigheter, som jag tror mig kunna påvisa.

Såsom herrarne veta, hafva vi fått flera häften af Sveriges officiella statistik rörande de högre läroverken för gossar. Det är att beklaga, att dessa häften från senare år äro mycket ofullständigare än det häfte, som utgafs för åren 1876—1877. Flera rubriker äro nemligen i de yngre häftena mycket mer knapphändigt behandlade. Men icke blott det: flera rubriker, som funnos i häftet för 1876—1877, äro i de sista årens redogörelser helt och hållet förbigångna.

Följden har blifvit den, att man vid statistiska undersökningar måste hemta underrättelser i vissa fall från åren 1884—1885, i andra deremot från 1876—1877; och att detta medför stora svårigheter, måste hvar och en medgifva.

Utskottet har framställt åldern $9\frac{1}{2}$ år såsom normalålder för gossarne vid intagning i elementarläroverkets första klass. Reservanterna hafva deremot haft mycket graverande anmärkningar att göra. Men jag tror, att hvad den saken beträffar, har utskottet icke huggit så alldeles i vädret, som reservanterna tyckas tro. Det är icke bara utskottet, som haft den nämnda uppfattningen. I Sveriges officiella stati-

stik öfver förhållandena vid våra läroverk 1876—1877 säges uttryckligen, *Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.* och det på grund af föregående redogörelse, att åldern 10 år bör anses vara normalåldern för de lärjungar, som vid läseårets början inträda i första klassen. Detta var då, när gamla andra klassen blifvit gjord till första klass och 10 år således motsvarade 9 år under den nuvarande ordningen med de genom 1878 års skolstadga sänkta inträdesfordringarna. Det är sant, att utskottet icke tyckes hafva läst nu påpekade viktiga stycke. Men utskottet har ändå kommit till ungefär samma resultat.

Nu säga reservanterna, att den verkliga *medelåldern*, som ju alltid måste erkännas vara något annat än *normalåldern*, är så mycket högre än denna, att det måste anses origtigt att bestämma normalåldern till $9\frac{1}{2}$ år. Den verkliga medelåldern för dem, som inträda i den nuvarande första klassen, utgör, säga de, 10,68 år enligt statistiska berättelsen för 1884—1885 (den senast tillgängliga).

Det der, mine herrar, det låter något. Ja, det synes rent af förkrossande. Men det *är* i verkligheten icke så besynnerligt, som det tager sig ut, när man utan kritik läser utskottets betänkande. Att lärjungarne vid intagning i första klassen äro i genomsnitt så mycket öfver normalåldern, som de äro, har sin orsak först och främst i en orsak, som reservanterna alldeles blundat för, nemligen den, att de lärjungar, som komma dit från folkskolorna, till största delen äro öfveråriga och mycket öfveråriga. Af den officiella statistiken för förhållandena 1876—1877 — och sedan dess finnes ingen uppgift derom i statistiken — visar det sig, att icke mindre än 33% af de lärjungar, som då inskrefvos vid de allmänna läroverken, kommo från folkskolan; och departementet säger, att man i betraktande af ofullständigheten i de inkomna uppgifterna har anledning att antaga, att *antalet varit mycket större*. Detta var år 1877. När man vet, att antalet barn, som från folkskolorna söka inträde i det allmänna läroverket, alltjemt ökats, så torde man tryggt kunna påstå, att omkring 50% af dem, som för närvarande intagas i elementarläroverket, komma ifrån folkskolorna. Man har så mycket mera skäl för ett sådant påstående, som läroverkskomitén uträknat, att $43\frac{1}{2}\%$ af dem, som under åren 1879—1882 intogos i elementarläroverkets första klass, kommit ifrån folkskolan. När man vidare känner, att de lärjungar, som elementarläroverket får från folkskolan, i regeln äro öfveråriga — 1879—1882 voro af dem, som intogos i första klassen, $80,4\%$ öfveråringar i landet öfver hufvud, och i Stockholm särskildt $82,9\%$ — ja, att de äro öfveråriga ända till den grad, att af dem, som under nyss nämnda år kommo från *Stockholms* folkskolor in i första klassen, 25% — från folkskolorna i landet öfver hufvud $33\frac{1}{3}\%$ — hade uppnått en ålder af *icke mindre än 12 år* och deröfver, så är det ju alldeles klart, att den faktiska medelåldern för gossarne i första klassen, och till följd deraf äfven för öfriga delar af läroverket, så långt dessa folkskolegossar följa med, skall höja sig högst betydligt. Men detta är så långt ifrån ett bevis på riktigheten af de slutsatser, som reservanterna deraf dragit, att det tvärt om är ett öfvervåldigande *bevis för raka motsatsen*. Ty, tag bort dessa 50% , som nu komma in i läroverken från folkskolan och som der öka medelåldern, räkna sedan ut medelåldern för de öfriga,

Om indragningsom icke åtnjutit undervisning i folkskolan, så skall man snart finna, af allmänna att dessa sistnämndes medelålder icke mycket öfverstiger, om den ens läroverkens uppnår $9\frac{1}{2}$ år, som utskottet antagit vara medelåldern. Utskottets lägsta klass. antagande härutinnan hvilat således icke på så lösa grunder, som reservanterna trott.

(Forts.)

Men det är äfven en annan omständighet, som jag skall bedja att få påpeka, en märklig omständighet i reservanternas framställning. Reservanterna hafva i 1884 års statistiska berättelse läst *en half sida* och relaterat, hvad som der står; men de hafva mycket noggrant undvikit att läsa eller åtminstone att relatera hvad som står på *den andra halfva sidan*, emedan de sannolikt funnit detta i hög grad för sig besvärligt. Ja, det kan ju vara orätt att tillägga människor dåliga motiv, men i hastigheten händer det, att man gör äfven det. Reservanterna hafva uppgifvit, att vid höstterminens början 1884 lärjungarne i första klassen i medeltal voro 1,68 år öfver normalåldern. Detta är nu mycket riktigt. Men jag skall bedja att få läsa några andra siffror för herrarne. År 1870 var öfverårigheten 1,34 år. 1875 var den 1,21, 1876 1,26 och 1879 blott 1,05. Derpå steg den högst märkvärdigt 1884 till 1,68. Man frågar sig med förvåning, hvarpå detta kunnat bero. Jo, departementet ger en mycket naturlig förklaring deraf och kommer till det resultat, att äfven 1884 en sjunkning i öfverårigheten *faktiskt* egt rum, fastän den *nominelt* vuxit, beroende derpå, att man år 1879 började arbeta *under en ny skolordning*, hvilket vållade, att vid beräkning af talen för samma år så väl 9 som 10 år räknats såsom normalålder för första klassen, emedan för år 1884 endast 9 år räknats såsom normalålder för nämnda klass. Jag skall nu icke tillåta mig att fullständigt läsa upp departementets utredning af denna sak, ty den upptar, som sagdt, nära en half sida, men jag får säga, att det verkligen är förvånande, att reservanterna icke fäst det allra ringaste afseende vid denna högst naturliga förklaring — om de annars läst den. När alltså år 1879 öfverårigheten för första klassen var 1,05 år och en ständigt sjunkning i densamma pågått under de sista 20 åren, så har man all rätt att antaga, att den 1884 icke varit högre utan *lägre än 1879*. Och denna öfverårighet, mine herrar, har berott väsentligen derpå, att, såsom jag redan sagt, de lärjungar, som *från folkskolan* kommit in i elementarläroverket, till så stort antal varit öfveråriga och i många fall *flera år* öfver normalåldern. Hvad beträffar öfverårigheten i de öfriga klasserna, så beror den på två faktorer: den ena att ynglingarne komma för sent in i första klassen, den andra, att de af en eller annan anledning blifva qvarsittare i någon eller några af de öfriga klasserna.

Således: så märkvärdigt klar och frappant reservationen än ser ut att vara vid första genomläsningen, så förlorar den dock vid närmare påseende en högst väsentlig del af sitt värde. Ty är det *folkskolan*, man hufvudsakligen har att tacka för öfverårigheten i det allmänna läroverkets första klass, då skall man deraf framför allt icke draga *den* slutsatsen, att första klassen bör indragas för att helt och hållet ersättas af folkskolan.

Jag ber vidare att med afseende på förhållandet mellan det allmänna läroverket och folkskolan få bemöta någonting, som visserligen icke ännu i denna diskussion blifvit yttradt, men som annars mycket

ofta blifvit sagdt och trodt såsom ett axiom och som säkert kommer att äfven här yttras. Man säger nemligen, att i folkskolan har man de fattiges barn, i det allmänna läroverket de rikes, och att denna skillnad mellan de begge läroverksformerna vållar en klasskillnad, som skadar hela vårt sociala tillstånd. Och detta missförhållande vill man utjemna genom indragning af första klassen. Jag hörde senast i går vid ett enskildt möte af riksdagsmän några värtaliga ord yttras i den riktningen. Med anledning häraf skall jag bedja att ur 1876—77 års statistik — den sista som har den rubriken — få meddela, att föräldrarna till lärjungarne i det allmänna läroverket, när denna statistik uppgjordes, voro till 13,9 % bönder eller hemmansegare, till 13,3 % arbetare, till 45,3 % industriidkare eller eljest hörande till medelklassen, och till endast 27,5 % embetsmän, bland hvilka embetsmän äro en stor mängd fattiga komministrar och andra sådana, som mycket väl skulle kunna, hvad inkomsten angår, räknas till arbetsklassen. Och sedan 1877 hafva dessa förhållanden utvecklats sig vida mer åt venster än åt höger. Häraf skola herrarna säkerligen finna, att det är alldeles gripet ur luften, hvad man talar om, att dessa olika läroverksformer äro uttryck för någon klasskillnad. Herrarna behöfva blott taga en katalog från något af våra allmänna läroverk, så skola herrarna finna, att en ganska stor del af föräldrarna till der upptagna lärjungar är arbetare, och om herrarna gå in i ett sådant läroverk, så skola herrarna kanske der få se landshöfdingens son sitta bredvid sonen till landshöfdingens kusk, ja, till och med kuskens son sitta ett eller annat steg högre än landshöfdingens. Våra allmänna läroverk äro således i verkligheten folkskolor och ingenting annat, icke *klasskolor* utan *folkskolor* för meddelande af högre bildning. Det synes vara meningen att *nu* förvandla dem till någon-ting annat genom att bestämma sådana ökade terminsafgifter, som skola göra det för en stor del obemedlade ynglingar omöjligt att der söka sin bildning. Om detta sker, då skola de två läroverksformerna, folkskolan och allmänna läroverket, blifva verkliga uttryck för en klasskillnad, som de för närvarande alls icke uttrycka annars än uti en opinion, som icke vet, hvad den tänker, och ännu mindre vet, hvad den säger.

Men, mine herrar, låt oss taga bort första klassen. Hvad blir då resultatet deraf? Dessa pojkar skola väl ändå ha någon undervisning. Det högsta tillåtna lärjungeantalet uti våra läroverks första klass är nu 30. Ja, jag skall icke säga bestämdt 30, ty för riksdagens skull har jag legat ifrån läroverket så länge, att jag icke med säkerhet mins förhållandet, men jag tror, att det är 30. Näväl, våra nuvarande förstklassingar skola alltså icke vidare få vara vid allmänna läroverket, utan skola i stället undervisas i folkskolan, derest föräldrarna icke kunna skaffa dem privat undervisning. Men hur skall detta ske? Skall man sätta in dem i klasser, som redan äro öfverfulla, eller skall man för deras skull bilda en ny klass? Om så sker, hvarför kan då icke denna klass få ligga vid högre läroverket? Hvarför skall det vara nödvändigt att förlägga den till folkskolan, helst som herrarna måste finna, att det är mera rationellt, att den ligger på förra stället än på det senare?

Nu invänder man, att det blir icke på det viset, utan man sticker

Om indragningin den ene pojken i Ofvansjö folkskola, den andre i Torsåker, o. s. v., af allmänna så att antalet lärjungar i folkskolans klasser icke komma att väsentligen läroverkens ökas. Men detta är ett fullständigt misstag, och det bästa beviset lägsta klass. derpå hafva just reservanterna framdragit, då de visat, att af dem, som skrivas in i läroverkets första klass, icke mindre än $75\frac{1}{2}\%$ äro från sjelfva läroverksstaden. Var så god och tag dessa $75\frac{1}{2}\%$ och försök att sticka in dem i folkskolan i staden, utan att göra en ny klass! Ja, då får man också skaffa sig folkskollärare, som hafva mer än menckliga krafter.

Alltså, det kan icke bli någon annan förändring med första klassen än att den, ifrån att såsom nu hänga ihop med det allmänna läroverket, öfverflyttass till folkskolan. Det måste der bli en klass till för läroverksstadens barn, och de som från landsbygden vilja skicka sina gossar till allmänna läroverket, måste skaffa dem längre privatundervisning i hemmet. Folkskolan på landet kan nemligen i regeln icke inom en rimlig ålder utbilda dem till inträde i allmänt läroverk, hvilket också utan tvifvel är orsaken dertill, att från landsbygdens folkskolor så få pojkar verkligen komma in i allmänna läroverket.

Nu kan man säga, att det ju blir billigare, om vi få denna klass förlagd till folkskolan, än om vi skola hafva den kvar i allmänna läroverket, emedan en folkskollärare alltid är billigare än en lärare vid allmänt läroverk. Ja, det är aldeles riktigt. Men, mine herrar, om ynglingarne genom den nuvarande ordningen kunna komma fortare fram, då undervisningen redan från början får anläggas med syfte till det, som utgör elementarläroverkets mål, så måtte väl detta vara lika mycket värdt som den skilnad, hvilken förefinnes emellan en stadsfolkskollärares och läroverksadjunkts löner. I Gefle har en folkskollärare omkring 2,000 kronor, medan en läroverksadjunkt har 2,500 kronor, hvartill kommer det extra lönetillskottet å 500 kronor*).

Men nu kommer jag till en sak, som är af högsta vikt, men som reservanterna försökt att aldeles tiga ihjel. Om man nemligen toge bort tyskan ur första klassen, så måste man naturligtvis sätta någonting annat i stället, antingen ett nytt ämne eller också en förhöjning af fordringarna i de andra ämnena. Följaktligen måste naturligtvis i senare fallet, som väl vore det enda tänkbara, fordringarna för inträde i andra klassen sättas i de svenska ämnena högre än nu. Om man nu, såsom reservanterna tänkt sig, tar bort första klassen och till inträde i nuvarande andra klassen — d. v. s. den blifvande första — fordrar såsom vilkor endast det kunskapsmått i de svenska ämnena, som inhemtas i den nuvarande första klassen, så sänker man ju högst väsentligt bildningsnivån, och det kan väl icke anses såsom ett önskningsmål för ett folk, hvilket likasom alla andra folk bör sträfvä framåt i bildning. Det sker aldrig ostraffadt, att man sänker bildningsnivån hos ett folk. Men om jag höjer anspråken i de svenska ämnena, ja, då, mine herrar, kommer medelåldern hos de lärjungar, som komma från folkskolan, att stiga högst betydligt igen. Ty den jemförelse mellan folkskolan och elementarläroverket, som reservanterna gjort, är

*) Angående dessa uppgifter ber jag få hänvisa till mitt nästa anförande i frågan. P. W.

en jernförelse mellan folkskolans gossar, sådana de nu äro vid en viss Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass. ålder i våra bästa folkskolor, och elementarläroverkets gossar, sådana de äro vid utgången af den nuvarande första klassen, med undantag af kunskapsmättet i tyska språket. Såsom herrarne finna, duger denna jernförelse alls icke. Det är märkvärdigt, att utskottet icke gjort mera affär af detta högst viktiga förhållande, utan blott antydt det i en mellanmening, hvilket kunnat på sätt och vis gifva reservanterna rättmätig anledning att med tystnad förbigå det, hvilket de dock icke bort göra, eftersom de sjelfva gifvit till känna, att de i sin reservation skulle behandla saken mycket grundligare än utskottet.

Reservanterna hafva på 96:e sidan i betänkanudet sagt några ord, som visserligen äro ganska beaktansvärda, men som alls icke hafva den betydelse, som reservanterna velat tillägga dem. Utskottet har anmärkt, att, om man tager inträdesfordringarna till andra klassen, sådana de nu äro, till *lagliga* inträdesfordringar i den nya första klassen, ökade med det mått i svenska ämnen, som betingas deraf, att tyskan borttagits, blir följden sannolikt den, att de *verkliga* inträdesfordringarna smänningom genom de examinerande lärarnes mildhet komma att sänkas, om icke i kvantitativt så dock i kvalitativt afseende. Häremot invända reservanterna, att »dylika argument höra till dem, hvilka man ej utan synnerlig varsamhet bör tillgripa». Ja, det är mycket riktigt, mine herrar, men det är en subjektiv och ofta mycket svår sak att, när man examinerat en gosse, bestämdt säga, huru vida han är mogen eller ej att komma in i klassen.

Det hände under den tid, jag var läroverksadjunkt i Vexjö, att kollegiet släppte upp gossar i en högre klass, hvilka hade *C* i något ämne. Rektor var mycket emot detta och genomref, att ingen lärjunge skulle få flyttas till högre klass, med mindre han hade *B* i alla ämnen. Vi måste naturligtvis finna oss häri. Men när det blef slut på läsåret, och betygen skulle sättas, och flere gossar fingo medelbetyg, då ref rektor sig i hufvudet och bad oss, att vi måtte, om möjligt, för den ene gossen här och den andre der höja vårt betyg till *B*, på det han måtte få flytta. På detta sätt sjönk *B* ned till samma valör, som *C* förut haft. Jag är ock alldeles säker på, att om någon af reservanterna hade en pojke att anmäla till inträde i den af dem föreslagna första klassen af ett allmänt läroverk, och han på grund af ett rigoröst fasthållande af de lagliga fordringarna finge ett *C* i sin inträdesexamen, så gjorde kanske den lärare, som gifvit honom detta, bäst i att hålla sig borta från hemmet dagen derpå under den anslagsna mottagningstiden. — Herrarne må alldeles icke tro, att det är så fasligt lätt att sätta betyg. Derjemte må herrarne komma ihåg en annan omständighet, som icke beror på de examinerande lärarne utan på Kongl. Maj:t. När första klassen år 1869 togs bort, så skulle visserligen fordringarna för inträde i den nya första klassen blifva det samma som i den gamla andra. Men Kongl. Maj:t fann sig föranlåten att strax sänka dem något, och genom 1878 års skolstadgar sänkte han dem ännu ytterligare. Det samma kan han göra, när han vill, äfven efter den riksdag, som nu är.

Således tycker jag, att om det nog i vissa fall är rätt, hvad reservanterna sagt, de dock hafva tagit sin sak allt för lätt. De hafva

Om indragning icke sett till, att grunden för deras reservation var lika säker som af allmänna läroverkens lägsta klass. ordalagen i den samma.

(Forts.)

Jag vill tillägga ännu en sak, och den anser jag för en af de allra viktigaste. Om man nu, på det sätt som reservanterna föreslå, binder ihop folkskolorna och de allmänna läroverken samt bestämmer, att folkskolan skall förbereda till inträde i det allmänna läroverket och att för inträde i läroverkets första klass icke skall fordras kunskap i andra ämnen än sådana, som läsas i folkskolan, så blir följden, att Kongl. Maj:t icke kan ändra läsordningen i första klassen af det allmänna läroverket — erfarenheten må tala huru mycket som helst för en sådan ändring — utan att på samma gång folkskolans inre organisation ändras i öfverensstämmelse dermed. Icke heller kan han vidtaga förändringar i folkskolans organisation — huru önskvärda de än må befinnas vara — utan att i och med detsamma vara tvungen att vidtaga ändringar i det högre läroverkets organisation. Tro herrarne, att vare sig folkskolan eller det allmänna läroverket skulle vinna derpå? Nej, visst icke. Båda två skulle i stället komma att förlora.

Herr talman! På grund af hvad jag nu haft äran anföra, skall jag bedja att få yrka afslag å reservanternas förslag och bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Med herr Waldenström instämde herrar *Östberg, Petersson* i Hamra, *Ekeborgh, Metzén*, grefve *De la Gardie, Andrén* och *Wretlind*.

Herr Redelius anförde: Äfven jag hade kunnat instämma med herr Waldenström i hans anförande, men gjorde det icke därför, att jag hade något, som jag ville tillägga, och som ingen af de föregående talarne anført.

Vid frågan om indragning af den nämnda första klassen måste man, synes det mig, först hafva klart för sig, huru man vill hafva de allmänna läroverken organiserade. Går man in på reservanternas förslag i den föreliggande punkten, gör man om intet, hvad reservanternas föreslagit i andra delar af detta betänkande. Vill man åter draga konsekvenserna af utskottets förslag i nästa punkt, 2:o, och utaf åtskilliga ord i statsrådsprotokollet, hvilka anförts af chefen för ecklesiastikdepartementet, så tror jag, att diskussionen om indragning af första klassen vid de allmänna läroverken blir öfverflödig. Jag ber att få säga, huru jag tänkt mig saken, eftersom jag dristat säga, att diskussionen skulle blifva öfverflödig, i fall man ville draga ut konsekvenserna af nyssnämnda förslag.

Utskottet föreslår i nästa punkt, såsom herrarne se, att latinläsningen skulle uppflyttas till sjetten klassen. Uti statsrådsprotokollet säges, att genomförandet af skolorganisationen skulle vara mycket lätt, om man dervid icke behöfde hafva mer än *ett* mål i sigte, men — anfördes det på sidan 17 i den kongl. propositionen, och fortsättningen af resonnementet finna vi äfven på följande tvenne sidor — nu säger elementarläroverksstadgans 1 §, att de af staten bekostade allmänna läroverken hafva *två* mål i sigte, det ena: att meddela allmän medborgerlig bildning, och det andra: att grundlägga vetenskapliga insigter, hvilka sedermera skulle fullföljas vid universiteten eller andra

högskolor. Deri, att man vill hafva dessa olika mål sammanbragta på ett ställe, ligger just svårigheten att på ett nöjaktigt sätt organisera de allmänna läroverken. För att i någon mån afhjelpa dessa olägenheter har föreslagits — det står på sidan 18 nedtill i propositionen — att vid femte läroårets slut skulle en fullständig kursafslutning jemte afgangsexamen i alla dithörande ämnen ega rum. Och om detta eller att denna afslutning skulle förläggas till slutet af femte året heter det, att »det förordas af all pedagogisk erfarenhet både hos oss och i andra länder». Är det nu så, att all pedagogisk erfarenhet talar för en afslutning i femte klassen och utexaminering derifrån i alla der förekommande ämnen, och är det ett önskningsmål att förflytta latinläsningen till sjette klassen, så synes mig såsom mogen frukt falla af sig sjelf, så att säga, att man också bör hugga af der samt låta de lägre klasserna bilda ett sjelfständigt läroverk med en och samma undervisningsplan för alla lärjungar, som då der skulle erhålla medborgerlig bildning. Der skulle, för att citera de statistiska uppgifterna, lärjungarne vid femte klassens slut uppnått ett åldersmedium af femton år. Vid denna ålder synes det mig vara mycket lättare för målsmännen, och äfven för lärjungarne sjelfva, att bestämma sitt »vitæ genus», att afgöra om de skola gå ut till näringarna eller fortsätta i någon särskild yrkesskola, såsom t. ex. ett tekniskt läroverk, eller om de skola gå den lärda vägen. Välja de den senare, få de fortsätta i läroverkets sjette och sjunde klasser. I dem skulle man hafva den vetenskapliga bildningen både på den klassiska och den reala linien, men hvar och en för sig. Det synes mig vara mycket enkelt att ordna saken på detta sätt, och det säges också, såsom jag nyss tog mig friheten åberopa, i den kongl. propositionen, att det är mycket lätt att ordna saken, i fall man får taga den på detta sätt. Jag må väl då fråga, hvarför man icke får taga den på detta sätt? Det blefve dessutom mycket annat, som skulle följa af en sådan anordning, bland annat en besparing på åtskilliga hundra tusen kronor om året. Det blefve äfven en förbättrad undervisning, menar jag, ty efter de fem årsklasserna skulle lärjungarne hafva mera vetande, än de nu i genomskärning hafva vid dessa fem årens slut, samt fingo slutligen under de återstående fyra åren i skolan ostörda egna sig åt den högre bildningens grundläggande i de högsta klasserna.

Enligt de sista statistiska uppgifterna rörande de allmänna läroverken voro af de i skolan befintliga 14,610 lärjungarne icke mindre än 9,256 under 15 år och öfver denna ålder endast 5,354. Endast en ringa del af lärjungarne går igenom hela läroverket. Detta erkännes också både i den kongl. propositionen och i utskottets utlåtande, och får derfor anses vara en erkänd sak. Sålunda funnos i öfre sjunde klassen endast 795 lärjungar vid alla högre allmänna läroverk i riket tillsammantagna, under det i andra klassen funnos icke mindre än 2,542 lärjungar. Så betydlig är afgangsen från skolan mellan första och sjunde klasserna. En stor mängd af dem, som sålunda afgå, skulle haft större nytta af denna sin undervisning, i fall den blifvit fullständigt afslutad med femte klassen. Ordnar man nu saken på detta sätt, kan det icke blifva fråga om någon indragning af nuvarande första klassen, hvilket jag dessutom skulle motsätta mig af de skäl, som an-

Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.
(Forts.)

Om indragning fördes af herrar Bergman och Waldenström. Jag säger ännu en gång, att det under sådana omständigheter blefve mycket lättare och billigare att sköta skolan. Det är nemligen nu ingen lätt sak för en rektor att sköta ett läroverk på ända till 500 lärjungar. Han blir i detta fall vanligtvis rektor för blott de fyra öfversta klasserna, men icke för de fem lägre, ty det ligger i sakens natur, att han måste öfvervaka undervisningen med dem, som skola aflägga maturitetsexamen, och i de nedre klasserna få lärarne sköta sig sjelfva, ty rektors tid tillåter honom icke att öfvervaka undervisningen der. Helt olika är det, om en rektor tillsättes äfven för de fem nedre klasserna, som har till ögonmärke att afsluta examen i femte klassen, en examen rigorosum, som herr ecklesiastikministern yttrade.

På dessa skäl ber jag att få yrka bifall till utskottets betänkande.

Herr Vahlin: Herr talman! Mine herrar! Jag anser att reservanterna i sak redan bemött utskottets skäl likasom äfven att en del af de skäl, som nu under diskussionen från samma sida anförts, varit så uttömmande, att jag icke skulle hafva uppträdt, om jag icke ansett mig böra bemöta några af de anmärkningar, man gjort mot en del af sifferberäkningarna i reservanternas framställning. Herr Bergman gjorde i sitt anförande några anmärkningar. hvilka jag skall söka reducera till deras verkliga betydelse. Jag vill visserligen icke säga, att icke reservanternas skäl lida af fel, ty enligt min mening göra de det, men jag tror, att de statistiska siffror, som stå oss till buds, måste föra till samma resultat, till hvilket reservanterna kommit.

Det är ett uttryck som — jag hade så när sagt — spökar i våra skolförhållanden, nemligen *normalåldern* för inträde i läroverken. Den räknas nu till $9\frac{1}{2}$ år, men skulle rätteligen vara $10\frac{1}{2}$ år, ty då 1868 en klass togs bort ur elementarskolan, skulle lärjungarne vid inträde i den nuvarande 1:sta klassen vara $10\frac{1}{2}$ år och således medelåldern för inträde i 1:sta klassen räknas icke till $9\frac{1}{2}$ utan till $10\frac{1}{2}$ år. Det vore en lätt sak att höja bildningen i sin helhet och få fram ungdomen till studentexamen ett år tidigare, om vi kunde sätta inträdестiden i skolan till 8 år i stället för 9 år, så att slutåldern blefve $17\frac{1}{2}$ år och den blifvande studenten ett år yngre. Normalåldern kan medföra ganska farliga fel i beräkningarna. Efter hvad förut visats, skulle normalåldern för inträde i 1:sta klassen vara $9\frac{1}{2}$ år, men hvad visa de statistiska uppgifterna? Jo, att den i sjelfva verket är $10\frac{1}{2}$ år. Man har helt enkelt icke lyckats genom kunglig stadga ändra naturlag; ett barn har icke hunnit den utbildning, som fordras för inträde i den nuvarande 1:sta klassen förr än vid $10\frac{1}{2}$ års ålder, likasom det icke lyckades under förordningen af år 1868 att bereda dem till inträde i dåvarande andra klass förr än vid $10\frac{1}{2}$ års ålder.

Jag kommer nu till den anmärkning, som framställdes mot åldern $10\frac{1}{2}$ år eller, som det står i tabellerna, 10,68 år, men jag skall icke vara så noga med några hundradels år. Jag tager det mindre talet till skada för min egen bevisning. Herr Waldenström anförde bland annat, att det vore folkskolans skull, att barnen lemnade den så sent, att medelåldern blef hög. Han antog, att de barn, som komma in i 1:sta klassen utan att hafva genomgått folkskolan, skulle inträda deri

vid normalåldern $9\frac{1}{2}$ år. Jag har sökt att med stöd af de siffer-*Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.* uppgifter, som lemnas i de tabeller, som åtfölja 1884 års komitébetänkande och 1884 års statistiska uppgifter för de 7- och 5-klassiga läroverken beräkna denna ålder. Jag har dervid kommit till det resultat, att medelåldern för dem, som ur folkskolan ingå i första klassen, öfverskjuter normalåldern med 1,85 år. Detta låter förskräckligt, om man glömmer att i sammanhang dermed se till, huru mycket medelåldern för de barn, som ej begagnat sig af folkskolan, öfverskjuter normalåldern. De siffror, som nu finnas tillgängliga, visa att i 1:sta klassen medelåldern är 1,68 år öfver normalåldern. Då vi äfven veta, hur många procent, som komma från folkskolan, så visar det sig, att medelåldern för de andra utgör 1,57 år. Jag kommer således till det resultat, att icke heller de andra barnen, som icke besökt folkskolan, komma mycket tidigare in i läroverkets 1:sta klass. De äro $1\frac{1}{2}$ år öfver normalåldern, och detta är fullt riktigt; man kan icke flytta ned normalåldern, därför att några få bättre begåfvade barn kunde intagas före 10 års ålder. Läroverken få taga emot dem, men dervid kan man icke beräkna, att lärjungarne komma in vid $9\frac{1}{2}$ års ålder.

(Forts.)

Det är emellertid denna falska uppfattning af normalåldern, som gör, att man fått dessa konstiga beräkningar.

Jag vill också mot herr Bergmans yttrande, att det varit ett stort fel hos reservanterna att de icke frånskilt quarsittarne, göra den invändningen, att detta är icke så lätt att göra, och jag tror icke heller, att det är rätt att så göra. För min del anser jag, att man icke får frånräkna quarsittarne, ty om de sitta kvar två år i klassen, utvisar detta, att de icke bort komma in i klassen förr än ett år senare. Jag anser detta vara fullt riktigt och jag kan ej medgifva att reservanterna derutinnan gjort sig skyldiga till någon felaktighet i sina beräkningar.

Jag skall lemna å sido en del mindre anmärkningar, som reservanterna redan bemött, ehuru man icke tyckes komma i håg det.

Men hur stor rol spelar det, om äfven de barn, som komma från folkskolan, skulle vara tre eller fyra månader äldre i medeltal än de barn, som åtnjutit annan undervisning. Af 2,100 barn intagna i första klassen 1884 voro 1,609 från läroverksstaden och 519 från annan ort, och om jag antager, att 500 kommo från landsbygden, så är det högt tilltaget, ty så många voro de troligen icke. Nu har läroverkskomitén af 1884 medgifvit, att folkskolorna i några af de större städerna, såsom Göteborg och Norrköping m. fl., skulle kunna meddela en sådan undervisning, att efter två års kurs lärjungen kunde komma in i den nuvarande andra klassen vid läroverket, och jag tror, att det stora flertalet andra städers folkskolor skola kunna göra hvad dessa anförda folkskolor gjort. Jag är öfvertygad, att folkskolorna i min hemort kunna fylla denna fordran och tror icke att de äro sämre i andra städer. Anmärkningen om lärjungarnes försenande torde således endast gälla folkskolor på landet. Räknar man nu efter, hur många af de 500, som komma från landet, gått igenom folkskolan, så får man af läroverkskomiténs tabeller fram, att 38 eller 40 % kommit från folkskolan. Af dessa 500 skulle således cirka 200 begagnat folkskolans undervisning. Det är således dessa 200 barn, som nu bekymret gäller.

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.

(Forts.)

Flertalet af dessa lärjungar hafva emellertid gått igenom hela folkskolan, innan de komma till läroverket. Och tages första klassen bort och tyska språket uppskjutes ännu ett år till, så gå dessa in i andra klassen lika lätt som nu i den första klassen, i synnerhet som de i de flesta fall äro begåfvade. Jag tror för öfrigt, att flertalet af de barn från landet, som begagna sig af läroverkens första klass, göra detta därför, att de hafva syskon, som begagna sig af stadens läroanstalter, eller släktingar i staden, hvarigenom deras uppehälle der blir billigare; i annat fall skulle icke många barn från landet begagna sig af första klassen.

Om man efter indragning af nuvarande första klass vill hafva in sina barn i den nya första klassen, är detta möjligt från folkskolans andra klass, kanske under ogynsamma förhållanden med någon privat undervisning, som hvilken folkskollärare som helst kan lemna, och då blir det billigare att de bli kvar ett år på landet än att skicka dem in till staden att hållas der i ett år vid läroverkets första klass, ty kostnaden härför går icke under 400 kronor. Jag tror således, att hvad som hindrar barnen från landsbygdens folkskolor att komma in till staden, icke så mycket är bekymret för åldern utan den ekonomiska frågan, ty 400 kronor är icke litet. Men om man nu vore rädd för att dessa 200 barn skulle försenas, så finnes tillfälle att skicka in dem till städernas folkskolor, hvilka möjligen skulle fordra någon liten afgift för att taga emot dem, men kostnaden vore dock mindre än utgifterna för att hålla dem i elementarläroverkets första klass.

Jag skall nu bedja att få fästa mig vid några små anmärkningar, som äfven gjorts af herr Bergman. Han sade, att det lades en helt annan grund vid elementarläroverken, än vid folkskolorna. Men jag vädjar till herrarne, om man med 9-, 10-, 11-åringar egentligen kan läsa så synnerligen olika. De måste lära sig stafva och skrifva någorlunda riktigt; de måste lära sig det enklaste af kristendom, historia och matematik. Jag kan icke se, hvad våra läroverk skulle lägga för grund, som icke folkskolorna skulle kunna lägga lika bra. Man har velat framhålla den matematiska undervisningen såsom ett exempel i detta hänseende, men jag har icke kunnat finna, att detta exempel har någon bevisande kraft.

Vore det åter sant, hvad herr Bergman säger, så förfaller något som yttras i Kongl. Maj:ts proposition. Herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet har nemligen önskat kursafslutningar i tredje och femte klasserna, därför att ynglingarne just derifrån skulle utgå i det praktiska lifvet och följaktligen då innehafva de kunskaper, som gjorde dem lämpliga der. Men är det så, att elementarläroverken meddela så opraktiska kunskaper, att de icke lämpa sig för det vanliga lifvet, utan mera äro anlagda att vara underlag för den högre lärda bildningen, då torde det icke vara värdt att tala om sådana afslutningar.

Herr Bergman nämnde äfven något litet om erfarenheter från Danmark angående skolorna, men herr Bergman glömde dervid en omständighet, som kanske icke bör förbises, nemligen att för inträde i statens skolor i Danmark fordras kunskap i både tyska och franska och det icke så obetydligt. Om man drager in läroverkens lägre klasser

och uppställer sådana fordringar i lefvande språk, så kan man icke begära, att barnen skola kunna komma från folkskolan direkt upp i elementarläroverket, utan då skola uppväxa så kallade mellanskolor eller privatskolor, mer eller mindre under statens vård.

Herr Bergman protesterar mot, att man beskyller lärarne för slapphet vid flyttningarna. Jag skall bedja att få läsa upp några rader ur den kongl. propositionen: »Hade dylika afslutningar förekommit hos oss, skulle våra läroverk säkerligen ej behöft lida af de menliga inflytanden, mot hvilka de sedan lång tid haft att kämpa i följd af det ofta stora antal lärjungar, som år efter år utan tillräckliga kunskaper flyttats från klass till klass». Denna antydning är fullt riktig. Det går verkligen ofta så till vid våra läroverk. Enligt min tanke släpper man mer eller mindre ofta upp en mängd lärjungar utan att de verkligen innehafva de nödiga kunskaperna. Och det är alldeles såsom herr statsrådet yttrat, att en rigorös afslutning i 5:te klassen skulle icke obetydligt stäffa ett dylikt ofog, om jag så får kalla det. Men har man medgifvit detta, så torde det icke vara så långsökt att finna orsaken till att lärjungarne ega för klen underbyggnad i första klassen. Är det icke sannolikt, att man äfven varit för beskedlig, då man tagit emot dem vid inträdet der. Följden af att sätta ned fordringarna blir, att de inträdessökande för hvarje år komma med sämre insigter. Detta är en farlig väg att slå in på.

Jag skall icke uppehålla herrarne längre med siffror. De äro icke så roliga, men jag har ansett mig skyldig att något bemöta de föregående talarne.

För öfrigt är det ganska mycket andra siffror, jag skulle kunna komma fram med; jag skulle t. ex. kunna visa, att skillnaden i medelålder i första klassen mellan lärjungarne i Stockholms latinläroverk och Karlstads läroverk, af hvilka det ena har $\frac{5}{6}$ af lärjungeantalet från staden och det andra öfver $\frac{1}{2}$ från landsbygden, år 1884 var icke fullt 6 veckor. En hel del andra statistiska beräkningar skulle kunna anföras, men jag skall lemna dem derhän.

Det återstår emellertid en annan synpunkt, som jag skall något beröra.

Man har icke rätt att afgöra denna fråga endast från den synpunkten, att elementarläroverken skola förlora på indragning af första klassen, utan man måste äfven fästa sig vid den vinst, denna indragning skulle medföra för andra undervisningsområden. Vi få icke ställa upp såsom mål att få det möjligast bästa, utan det bästa möjliga, som vi ha råd till. Det är den synpunkten, man äfven måste beakta vid afgörande af denna fråga.

Jag tror mig ha visat, att det är möjligt att indraga första klassen och att detta, om det medför några olägenheter, endast medför ytterst små sådana.

Nu blir en annan fråga, hvad man skulle använda dessa medel till. De skulle icke stiga till så litet. Jag har i min motion framställt, huru jag tänkt, att de skulle kunna användas, men jag vill icke besvara kammaren med någon vidare utveckling af mina planer, ty detta anser jag ännu för tidigt. Men äfven om man icke godkänner mina planer, så behövas nog medlen ändå.

Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.
(Forts.)

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)

Kunna vi säga, att våra folkskolor meddela en fullt tidsenlig bildning? Är den bildning man har, då man går ut från folkskolan, äfven från de bättre, sådan att man med den kan reda sig i alla hvardagslivets förhållanden? Man kan icke skriva en uppsats felfritt hvarken med hänsyn till kommatering, stafning eller satsbyggnad. Det finnes en hel del vanliga räkneuppgifter man icke kan lösa. Man har reda på några lösryckta fakta ur naturvetenskaperna, men man kan icke förklara ett enda medel vi ha att möta dem med är *upplysning*. De gamla medlen, förföljelse, fängelse och böter, tror jag icke hjälpa längre. Intet annat medel finnes än upplysning, som kan lära vårt folk att ur dessa nya läror sofa ut den sanning äfven de möjligen innehålla och som på samma gång kan lära dessa nya magtsökare, att det äfven finnes gamla sanningar, hvilka aldrig skola förlora sin giltighet. För att möjliggöra denna upplysning är det, som jag framställt förslag om första klassens indragning. Jag skall därför, herr talman, nu bedja att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Vi lefva i en tid, som ser nya samhällsklasser allt mer och mer söka tränga sig fram mot magten, och jag för min del tror, att det endast är en tidsfråga, när de skola dela den med oss. Vi veta, att nya religiösa och sociala läror tränga djupt ned till folket, och jag tror, att det enda medel vi ha att möta dem med är *upplysning*. De gamla medlen, förföljelse, fängelse och böter, tror jag icke hjälpa längre. Intet annat medel finnes än upplysning, som kan lära vårt folk att ur dessa nya läror sofa ut den sanning äfven de möjligen innehålla och som på samma gång kan lära dessa nya magtsökare, att det äfven finnes gamla sanningar, hvilka aldrig skola förlora sin giltighet. För att möjliggöra denna upplysning är det, som jag framställt förslag om första klassens indragning. Jag skall därför, herr talman, nu bedja att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Lundén: Herr talman, mine herrar! Den föreliggande frågan är af så vidsträckt omfattning, att man visserligen med mycken farhåga går åstad att söka i sin mån bidraga till dess lösning.

Till en början får jag för min del upprigtigt beklaga, att den år 1882 tillsatta läroverkskomitén, hvilken lemnat ett i många afseenden värdefullt arbete, dock har, synes det mig, vid behandlingen af skolfrågan tagit alltför liten hänsyn både nedåt till folkskolan och uppåt till universitetsstudierna.

Riksdagen har nu egentligen blott att befatta sig med de två hufvudfrågorna: första klassens indragning och löneregleringen. Men det torde kunna blifva fråga om, huru vida man bör ställa en reformfråga, som man anser vigtig, i samband med löneregleringen och göra den senare beroende af den förra. För min del är jag glad, att en af reservanterna tagit tillbaka det förslag, hvarigenom åtskilliga reformer och särskildt den ifrågavarande om första klassens indragning sammanbundits med löneregleringen, så att hvar och en får behandlas för sig.

Står jag då inför den frågan: bör första klassen indragas eller bör den det icke?, så får jag härmed angifva mig intaga den ståndpunkten, att jag för min del anser tiden verkligan vara mogen eller åtminstone i den allra närmaste framtiden blifva mogen för att första klassen vid de allmänna läroverken må indragas.

De skäl, som för mig äro afgörande, äro dels ekonomiska, dels sociala och dels pedagogiska.

De ekonomiska äro i mina ögon de minst talande och jag skall icke fästa mig mycket vid dem. Dock må anmärkas att första klas-

sens indragning äfven i ekonomiskt afseende kommer att spela en viss
 rol, ty jag är öfvertygad, att icke synnerligen många folkskolor skola
 behöfva inrättas i stället för denna klass, och jag kan icke annat än
 uttrycka min stora förvåning öfver det sätt, hvarpå både den nyss-
 nämnda folkskolekomitén och utskottet räknat, då de kommit till den
 fruktansvärda summan af 750,000 kronor, som skulle behöfva ned-
 läggas på folkskoleväsendet, om första klassen indroges. Huru hafva
 de kommit till det resultatet? Jo, på det sättet att de säga: så och
 så många folkskole-distrikt finnes det, och i hvarje distrikt behöfves en
 eller flera nya folkskolor i och med det samma som första klassen af
 allmänna läroverken indrages. Det är gifvet, att så icke skulle komma
 att ske. Såsom vi veta, utgöres största antalet af eleverna i den till
 indragning föreslagna klassen af barn från sjelfva läroverksstaden, och
 läroverkens antal är enligt uppgift 59. Alltså skulle på sin höjd 59
 nya folkskolor behöfva upprättas, men jag tror icke ens att så många
 behöfvas, emedan de flesta barn skulle kunna här och der på sina
 hemtrakter med fördel stickas in i de redan befintliga folkskolorna.
 Således blir denna afskräckande siffra 750,000 icke så farlig utan re-
 duceras väsentligt vid närmare betraktande, hvaremot man vet precis,
 hvilken summa man skulle spara genom att indraga första klassen.

Ett annat ekonomiskt skäl, som icke heller är att förbise, är, att
 om man indroge första klassen och borttoge fordringarna på tyska i
 nuvarande andra klassen, skulle åtskilliga barn från landet kunna få
 vistas längre i hemmet och undervisas i hemtraktens folkskola.

Man säger nu, att det skulle uppstå en mängd privatskolor, om
 första klassen af de allmänna läroverken indroges. Detta kan väl
 hända, fastän det är föga troligt, om folkskolan och de allmänna läro-
 verken ställas i vederbörligt samband med hvarandra, men den om-
 ständigheten att somliga föräldrar, hvilka hafva råd dertill, låta sina
 barn undervisas i privatskola, medför också en ekonomisk vinst för
 statskassan. — Privatskolan har dock äfven en annan sida, den sociala,
 som jag längre fram skall komma till. — Hvad jag nu anfört, har
 utgjort de för mig bestämmande ekonomiska skälen, hvilka jag dock,
 såsom sagdt, icke tillägger så synnerligt stor betydelse.

Dernäst komma de sociala skälen. Jag menar, att vi icke hafva
 rätt att bredvid hvarandra ställa tvenne parallela skolor, som under-
 visa i samma ämnen och, jag vågar säga det, låta i den ena skolan
 hufvudsakligen och företrädesvis undervisas de mera bemedlades barn,
 och i den andra kroppsarbetarnes barn. Herr Waldenström har påstått,
 att så icke vore förhållandet, men just de siffror, som han anförde,
 eller, så vidt jag hörde rätt, att af eleverna i de allmänna läroverken
 13 procent utgjorde allmogens barn, 13 procent kroppsarbetarnes barn
 och alla de öfriga procenten tillhörde högre samhällsklasser, just dessa
 siffror visa, att i de allmänna läroverken företrädesvis och hufvudsakli-
 gen intagas de bättre lottade klassernas barn. Och skulle vi under-
 söka förhållandet i folkskolorna emellan å ena sidan allmogens och
 kroppsarbetarnes barn och å den andra embets- och tjenstemännens, så
 tror jag, att herr Waldenström skall instämma med mig deri, att vä-
 sentligen olika samhällsklassers barn under nuvarande förhållanden
 undervisas i särskilda parallela skolor.

*Om indragning
 af allmänna
 läroverkens
 lägsta klass.*
 (Forts.)

*Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.*
(Forts.)

Men derigenom att sålunda de lägre klassernas barn skickas till folkskolorna, medan de högre klassernas gå i de allmänna läroverkens första klass, synes mig klyftan mellan de olika samhällsklasserna ganska väsentligt vidgas. Om åter första klassen indrages, så tror jag, dels att ett närmare samband skulle uppkomma mellan folkskolan och de allmänna läroverken, och dels att de bättre lottades barn då säkerligen skulle komma att mera och längre än nu bevista folkskolorna, och detta skulle enligt mitt förmenande ovilkorligen komma att i sin mån bidraga till minskning af klasskilnaden.

Häremot invänder man: »det hjälper icke ändå, ty om första klassen indrages, komma privatskolor att uppstå, der de förmögnare insätta sina barn, och på det sättet kommer skilnaden mellan de olika klasserna i allt fall att stå kvar och kanske rent af ökas». Derpå får jag svara, att äfven under nuvarande förhållanden gå somliga barn, som äro öfver 9 år, i folkskolorna, andra i privatskolor och ännu andra i de allmänna läroverken, men orsaken, hvarför så många gå i de privata skolorna, är den, att de icke gerna kunna öfvergå från folkskolan till det allmänna läroverket och icke med fördel från det allmänna läroverket till folkskolans högre klasser. Om någon därför har sina barn i folkskolan, men skulle vilja flytta dem öfver i ett allmänt läroverk för att fortsätta att studera, så går det knappt utan privatundervisning för sig. Och å andra sidan, om någon först har satt sina barn i en privatskola eller allmänt läroverk, men sedan antingen därför att barnen icke hafva någon häg eller fallenhet för läsning eller därför att han sjelf icke har råd att bekosta den dyrare undervisningen, önskar låta dem gå öfver till en folkskola, så har detta också betydliga svårigheter, emedan, såsom sagdt, undervisningen är ordnad och kurserna fördelade på så olika sätt. Detta bristande samband mellan undervisningsplanerna gör hvarje öfvergång minst sagdt mycket svår. Om deremot enhet och sammanhang i undervisningsplanen åstadkommes, så skulle, äfven om nya privatskolor komme att uppstå, öfvergången mellan olika skolor i följd af inträffande lyckligare eller mindre lyckliga ekonomiska omständigheter för föräldrarna kunna lättare förmedlas än som nu är fallet. Och detta vore enligt mitt förmenande en stor vinst och till folkskolans fromma.

Om, såsom jag menar, resultatet af första klassens indragning skulle blifva, att många flera af de högre klassernas barn skulle komma att gå i folkskolan, så skulle intresset för denna skola betydligt växa och ökas, hvilket blefve till stor fördel icke endast för folkskolan sjelf, utan för hela vårt undervisningsväsen. Folkskolan skulle komma att lefva ett friskare lif och dess undervisning mer och mer förbättras, under det att nu, då de högre klassernas barn ha tillgång till förberedande privata skolor för inträde i de allmänna läroverken, dessa barns målsmän sällan bry sig om, huru det är stäldt med folkskoleundervisningen. Följden häraf är åter den, att folkskoleinspektörerne, ledamöterne i skolråden och framför allt folkskolelärarne sjelfva uttala berättigade klagomål öfver, att under nuvarande sociala förhållanden de bättre lottade klasserna föga, om ens något, befatta sig med folkskolans gång, om de ock offra åtskilligt för skolväsendet.

En annan följd af första klassens indragning och folkskolornas,

om jag så får säga, levererande af barn till andra klassen i de allmänna läroverken skulle blifva den, att åtskilliga akademiska studerande, hvilka nu gå och vänta på adjunkturer eller extralärareplatser vid de allmänna läroverken, skulle börja se, att äfven folkskolan vore ett fält, för hvilket deras verksamhet kunde tagas i anspråk, då kanske en filosofie kandidat skulle gifva sig in vid ett seminarium, taga folkskolelärareexamen och blifva lärare i en folkskola samt derigenom i sin mån bidraga till folkskolans högre lyftning, en lyftning, som denna skola verkligen är värd. Dessa äro de sociala skäl, som bestämma mig att, om en omröstning kommer i fråga, rösta för första klassens indragning.

Slutligen kommer jag till de pedagogiska skälen. Då kan jag icke annat finna — och jag har icke, af hvad som hittills anförts, blifvit öfvertygad om motsatsen — än att, såsom den näst föregående talaren också anmärkte, i folkskolan och i de allmänna läroverkens första, ja, kanske också andra klass undervisningen tillgår på enahanda sätt; och det, herr Waldenström anförde från sin erfarenhet, jäfvar icke detta påstående. Lektor Waldenström sade, att han emottager eleverna i tredje klassen och från denna klass syftar han med sin kristendomsundervisning ända upp till sjunde klassen och maturitetsexamen, så att han ställer det ena i förbindelse med det andra. Detta är alldeles riktigt. Men huru gör man med första klassen? Huru ställer man *den* i förhållande till studentexamen? Det har här icke varit fråga om, huru man ställer den tredje klassen i förhållande till studentexamen, utan det har här varit fråga om första klassen. Och manne det är nödvändigt att på detta tidiga stadium ordna undervisningen vare sig i kristendom eller i annat ämne med hänsyn till maturitetsexamen? Jag har både bevistat examina i de allmänna läroverkens första klass och ännu flere gånger åhört undervisningen i folkskolans, låt mig säga, andra eller tredje klass, och jag har funnit undervisningen precis likadan. Samma grund går igen på båda ställena och samma metod användes å båda hållen vid katekesläsningen och bibliska historien, samma metod då det gäller att lära svensk historia, geografi eller räkning och samma metod vid innanläsningen och när man skall lära barnen att gifva korrekta svar på frågor. Åtminstone har icke jag i elementarläroverkens första klass eller i folkskolans andra och tredje klasser varit i stånd att upptäcka något, af hvilket jag kunnat sluta, att man på det ena stället bygger för en blifvande studentexamen, och på det andra för en någorlunda hygglig folkskolebildning. Dertill kommer att, såsom det nu är ställt, inträdesfordringarna vid de allmänna läroverken hafva sänkts betydligt, och i sammanhang härmed uppkommer en sänkning af bildningsnivån i allmänhet. Genom sänkningen dertill af den åldersgräns, som måste vara öfverskriden för att någon skall kunna komma in i de allmänna läroverken, hafva vi kommit derhän, att lärarna i första klassen stundom nödgas lära småbarn att läsa någorlunda rent innan till och få hålla på med den allra enklaste primärundervisningen. Men det vill jag påstå — och det torde vara svårt att jäfva — att för en sådan undervisning är våra folkskolelärare utbildning mera praktisk och lämpad än herrar filosofie kandidaters. Det kan ju icke förnekas, att det mången gång kan finnas

*Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.*
(Forts.)

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.

(Forts.)

filosofie kandidater, som äro begåfvade med särskildt goda naturanlag för dylik undervisning, och som undervisa synnerligen väl äfven när det gäller att lära småbarn stappla sig fram i innanläsning eller lära dem de första grunderna i andra stycken. Men jag påstår, att deras utbildning icke är så anlagd att den egnar sig att drifva denna undervisning så som folkskolelärares. Vidare — hvad egentligt hinder möter för att höja minimiåldern och äfven höja fordringarna för vinnande af inträde? Man har talat mycket om denna ålder. Mine herrar, jag har icke blifvit förskräckt, äfven om man skulle låta barnen börja i folkskolan det år de fylla 7 år, eller vid fyllda 7 år, så att 7 års ålder blefve åldersgränsen. Ty hvad skulle väl följden blifva deraf? Jo, de barn, som äro så begåfvade, att föräldrarna verkligen vilja och böra hafva dem in vid allmänna läroverken, hafva vid 12 års ålder slutat folkskolans tredje klass. Derpå komma de in vid allmänt läroverk, der de stanna 8 år. Maximi-åldern för studentexamen blir då 20 år. Jag blir icke förskräckt heller för denna siffra. Nu för tiden drager man upp ynglingar till studenter vid 16 eller 17 år, och det är nästan sent, om de äro 18 år. Och sedan, det torde man icke kunna, neka, behöfva de två, tre år för att efter öfveranstängningen i skolan hemta tillräckliga fysiska krafter, för att kunna taga nya tag och påbörja de akademiska studierna. Om nu också åldern för studentexamen blifver 20 år, så beror det sedan endast på ett ändamålsenligt och väl organiseradt studie- och examensväsende vid akademien, huru vida man, om man fortsätter studievägen, nog tidigt går ut i lifvet med sin examen. I följd af tidig studentexamen kommer mången de första åren att slå sig på latsidan och kommer från arbetet; och sedan är det icke så lätt att åter taga till det. Mången blir ock vid för tidig studentexamen genom fysisk öfveranstängning verkligen bruten och ett eller annat år efter studentexamen ur stånd att fortsätta studierna. Här af kommer sig i viss mån den höga åldern för dem, som gå ut från universiteten. Men vid utredningen af dessa förhållanden och för undanrödjande af dessa olägenheter synes mig skolkomitén hafva gjort för litet. Komitén hade bort mer sammanställa skolarbete och akademisk undervisning, och göra något förslag, huru äfven denna borde ordnas.

Jag anser således att folkskolan väl kan bereda de barn, som skola gå den lärda vägen, till inträde i allmänt läroverk vid 12 års ålder och i många fall, ja, kanske i de flesta, göra dem färdiga härtill redan vid 11 års ålder. Man har sagt, att det är just barnen från folkskolan, som höja den verkliga medelåldern för de inträdessökande i läroverkens första och andra klasser. Ja, det är kanske sant. Jag vill icke bestämdt förneka det. Men orsaken dertill är den att, sedan barnen gått genom tredje eller fjerde klassen i folkskolan och deras föräldrar och kanske lärare funnit dem lämpliga för studier, få de börja i allmänt läroverk, der de för tyskans skull måste vända tillbaka och i första och andra klasserna repetera saker, hvarmed de förut äro hemmastadda. Detta är orsaken, hvarför folkskolan höjer medelåldern för de inträdessökande vid allmänna läroverken.

Vidare, mine herrar, må det väl vara en betydelsefull omständighet, att just den, som ensam i 1882 års skolkomité var på *det* om-

rådet fackman, nemligen f. d. folkskoleinspektören Meijerberg, och bäst borde känna till folkskoleorganisationen, var den, som sade att det går mycket väl för sig att i folkskolan bereda till inträde i läroverkens andra klass. Och går det icke der, så frågar jag: huru skall det då gå till att få barnen förberedda under närvarande förhållanden? Jag har väl hört sägas, att från privatskolor här i Stockholm barn skulle gå ut vid 9 års ålder och vinna inträde i *andra* klassen vid allmänt läroverk. Om de nu börjat vid sex års ålder, så hafva de under tre år läst allt, som fordras för inträde i läroverket och dertill hvad som läses i tyska och andra ämnen under ett år. Är det väl möjligt att man utan att förderfva barnen kan vid denna ålder skicka dem till skolans andra klass? En sådan régime har otvifvelaktigt afgjort i väsentlig mån bidragit dertill, att bildningsnivån är efter år sjunkit vid våra läroverk. Fordringarna *kunna* sjunka ännu mer. Snart *kan* man komma derhän, att man sätter in småskolebarn i allmänna läroverken, innan de hunnit afsluta småskolekurserna. Jag vet ett allmänt läroverk, der det inträffat, att ett barn, som icke kunde läsa rent inantill, tagits in och undervisats ett år i första klassen. Jag var nemligen en gång i en privatskola, der en gosse sökte inträde. Läraren frågade honom hvad han läst. Jo, han hade, sade han, läst tyska, historia och geografi och så vidare. Han hade gått i första klassen vid ett allmänt läroverk eller en pedagogi. Då han hunnit så långt, tog man för gifvet att han skulle vara säker i de svenska ämnena. Men vid pröfningen i privatskolan måste han åka ned, så att han, som varit ett år i första klassen vid allmänt läroverk, till sist kom i andra förberedande klassen.

Då man så rekryterar, är det väl icke underligt att bildningsnivån sjunker. Men icke är det nödvändigt, att sådant sjunkande skall blifva en följd af att undervisningen i folkskolan och de allmänna läroverken ställas i samband med hvarandra. Skulle några föräldrar tycka att det går för långsamt för barnen i folkskolan, så kunna de ju taga dem derifrån, och, om de vilja vederväga deras helsa, forcera deras studier.

Man har anmärkt, att, om folkskolan skulle förbereda för de allmänna läroverken, det skulle komma att finnas två slags barn, som gå i folkskolan — sådana, som endast tänka att gå genom folkskolan, och sådana, som ämna fortsätta vid allmänt läroverk och detta till skada för undervisningen. Hårtill må svaras att det ju är mycket ändamålsenligt och mycket enkelt att läsa privat under ferierna med de barn, som ämna gå in vid allmänt läroverk. Denna omständighet behöfver icke inverka på den allmänna undervisningens gång under terminerna.

Hvad man således har att önska är, att samma principer må på detta stadium göra sig gällande vid de allmänna läroverken och folkskolan, så att inträdet i andra eller den blifvande första klassen ställes i förbindelse med hvad folkskolan presterar.

Jag tror icke att någon skulle blifva lidande af, om tyskan uppskötes ett år. Det har mycket tvistats om, huru vida latin eller tyska skulle vara det grundläggande språket. Men hvarför icke lika väl svenskan som tyskan? Att ett visst mått af allmän grammatisk bildning kan ernås med tillhjälp af endast modersmålet erkänner till och

*Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)*

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)

med utskottet på sid. 13 i betänkandet. Man säger att man behöfver jämföra olika språk med hvarandra för att viuna nödig säkerhet i något språk, men jag hemställer, om icke sådan jämförelse på detta stadium åstadkommer mer förvirring än säkerhet och om icke »jämförande språkforskning» ligger på helt annat område än på folkskolans och de allmänna läroverkens första klass. Jag är för min del öfvertygad, att språkstudierna baseras fastare på en god insigt i modersmålet än på en vacklande insigt i både modersmålet och tyskan.

Herr Bergman sade, att man på det sättet skulle »lappa på» den ursprungliga grunden. Jag undrar, om man icke gör så ofta i läroverken. Jag kan likvisst icke tänka mig, att bildningsarbetet skulle just vara att likna vid uppförandet af en byggnad och läggandet af en hög mur under densamma, utan jag vill hellre tänka mig bildningsarbetet såsom utgörande uppdragandet af en lefvande planta, som verkligen oupphörligen ökas, men icke på det sättet, att man lägger dött det ena till det andra, utan så, att den ena årsringen utvecklar sig efter den andra ifrån kärnan utåt och uppåt. Och om undervisningen blir denna lefvande växt, tror jag att den lika väl kan växa fritt, om den utgår från folkskolans tredje klass, som om den baseras på elementarskolans nuvarande första klass. Dessutom finnes det ett skäl till, som jag skulle vilja åberopa, nemligen detta: derigenom att inträdet uti allmänna läroverkens andra klass göres så mycket svårare, så skulle också elementarläroverken komma att slippa laborera med en hel mängd odågor, som nu komma in och utgöra ett slags lärdomsproletariat, för att tala med ett af dagens slagord.

Jag vill därför, herr talman, på dessa grunder yrka bifall till reservanternas förslag, såsom herr Olof Jonsson formulerat detsamma, och afslag på utskottets hemställan.

Med herr Lundén instämde herrar *Nydahl, Johansson* i Esset, *Nilsson* i Skärhus, *Pålsson, Gumælius, Olson* i Stensdalen, *Andersson* i Hasselbol och *Bengtsson* i Gullåkra.

Herr Waldenström från Gefle: Innan jag går att yttra mig om den egentliga saken, skall jag bedja att få göra ett berigtigande af en uppgift, som jag i mitt förra anförande lemnade ur minnet. Oviss som herrarne hörde att jag var, skaffade jag mig efteråt litet närmare upplysning derom. Jag sade, att våra folkskollärare i Gefle hafva en lön af omkring 2,000 kronor. Nu vet jag att deras lön vexlar mellan 1,000 och 2,000 kronor i olika lönegrader. Men i sammanhang dermed meddelade jag äfven, märkvärdigt nog, en felaktig uppgift i afseende på lönen för en läroverksadjunkt i första lönegraden, som jag såde vara 2,500 kronor, medan den i sjelfva verket icke uppgår till mer än 1,500 kronor. Men min på dessa uppgifter byggda jämförelse håller, äfven efter berigtigandet af dessa två misstag, fullkomligt streck i det syfte, i hvilket jag framstälde densamma, nemligen det, att, om jag tager bort första klassen i elementarskolan och bildar en ny klass i folkskolan, så blir detta icke väsentligt billigare, än hvad vi nu hafva. Jo, det blir på ett sätt billigare, nemligen för statsverket, som icke bidrager med mer än en viss andel till folkskol-

lärarnes aflöning, medan det fullständigt aflönat elementarlärarne. *Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.*
 Deremot blir det väsentligt dyrare för kommunerna. Ty att en folkskoleklass till skulle bli nödvändig i läroverksstäderna öfver hufvud, det torde väl icke vara tvifvel underkastadt, när herrarne höra af reservanternas sjelfva, att nära 76 procent af de lärjungar, som komma in i elementarläroverket, hafva sina hem i läroverksstäderna. Det lär nog, såsom jag förr visat, icke blifva möjligt att inpassa alla dessa 76 procent i de vanligtvis öfverfyllda folkskoleklasser, som städerna redan förut hafva. Ty herrarne kunna vara förvissade om, att städerna icke antaga flere folkskollärare än de nödvändigt behöfva under de förhållanden, som äro för handen.

(Forts.)

Efter detta skall jag bedja att få bemöta åtskilligt, som här blifvit sagdt.

Herr Vahlin menade, att normalåldern bestämdes så, att man sade, att lärjungarne finge komma in vid 9 års ålder; alltså vore normalåldern 9 år. Man kunde så godt, tillade han, bestämma den lägsta tillåtna åldern för intagande i läroverket till 8 år och sedan deraf draga den slutsatsen, att normalåldern vore 8 år. Detta är emellertid fullkomligt origtigt. Normalålderns bestämmande har icke gått till på det sättet. Normalåldern har — såsom också departementet i den statistiska redogörelsen säger — blifvit bestämd med hänsyn dertill, att det för inträde erforderliga kunskapsmättet bör vid denna ålder utan öfveransträngning kunna medhinnas, »så vida icke den förberedande undervisningen antingen blifvit oskäligt länge uppskjuten eller blifvit meddelad under sådana förhållanden, att dertill åtgått betydligt längre tid, än med hänsyn till kunskapsfordringarna sjelfva erfordras». Som herrarne märka, är alltså bestämmandet af normalåldern föranledt af helt andra skäl, än herr Vahlin sade och reservanternas äfven delvis säga.

Vidare vill jag beträffande medelåldern bedja att ytterligare få meddela, att medan de lärjungar, som från folkskolan komma in i elementarläroverket, äro till 20 procent i normalåldern och 80 procent öfver normalåldern, så äro de lärjungar, som komma från andra håll, till 52 1/2 procent i medelåldern och till 47 1/2 procent öfver medelåldern. Räkna nu bort dessa folkskolebarn — och man skall få se, huru medelåldern kommer att sjunka. Denna sak talar därför alltjemt emot det resultat, till hvilket reservanternas kommit, och icke för det samma.

Jag skall, hvad angår den höga medelåldern i första klassen år 1884, nu bedja att få läsa, hvad departementet derom säger. Jag märker nemligen, att reservanternas icke hafva läst det. Ofverårigheten var detta år 1,68 emot 1,05 år 1879. »Orsaken dertill», säger departementet, »att öfverårigheten synes hafva stegrats, får utan tvifvel till en del sökas deri, att vid beräkning af talen för år 1879 så väl 9 som 10 år räknats såsom normalålder för första klassen, under det att för 1884 endast 9 år räknats såsom normalålder för nämnda klass. Till följd häraf blifver normalåldern för hvar och en af de fem lägre klasserna 1884 ett år lägre än 1879, hvarigenom öfverårigheten 1884 för dessa klasser ökas. Läroverksstadgans föreskrift, att för intagning i statens läroverk fordras att hafva uppnått 9 års ålder, har naturligtvis

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.

(Forts.)

till följd, att de gossar, som uppnå denna ålder under årets 4 sista månader, icke kunna intagas i läroverket förr än följande år, under hvilket de fylla tio år, och således höja siffran för antalet öfver normal-åldern. Då nu enligt den officiella befolkningsstatistiken antalet födda barn under årets 4 sista månader utgör omkring $\frac{1}{3}$ af santliga födda, inses lätteligen, att detta förhållande till en betydlig grad är orsaken till de höga medeltalen 1884.» — Förklaringen är således i högsta grad enkel. Och att denna förklaring icke är gripen ur luften, det kan bevisas dermed, att, såsom departementet anmärker, »de högre talen är 1884 finnas i de 5 lägre klasserna, under det att från och med nedre sjetten klassen — med undantag af L. 6: 1 och R. 7: 1 — medeltalen 1884 äro lägre än motsvarande tal 1879». Sålunda var öfverårigheten i Latin 7: 1 år 1884 icke mer än 0,74 (mot 1,08 år 1879), uti Real 6: 2 0,66 (mot likaledes 1,08 år 1879). Om man tager allt detta i betraktande, så blir säkerligen den verkliga öfverårigheten i första klassen 1884, jemförd med den för 1879, icke 1,68, utan högst 1 mot 1,05. Och denna öfverårighet, låt mig upprepa det, beror väsentligen på öfverårigheten hos de barn, som komma från folkskolan. Det går icke an att resonnera bort detta förhållande, äfven om man önskar få bort första klassen.

Herr Vahlin sade, att vi här icke hafva att se efter att få det bästa möjliga, utan det bästa möjliga, som *vi hafva råd till*. Mine herrar! Jag tror vi hafva råd att behålla första klassen. Det kommer icke att saknas medel dertill, äfven om Riksdagen icke beslutar den förhöjning af terminsafgiften, som blifvit föreslagen. Hvad för öfrigt beträffar skilnaden i kostnad, så har jag redan visat, huru ofantligt ringa den blifver. Den blifver skilnaden mellan en läroverksadjunkts lön och en folkskolelärares lön i ett stadssamhälle, och den skilnaden är ingenting att tala om i jemförelse med de fördelar, som både folkskolan, kommunen och allmänna läroverket hafva af den närvarande ordningen.

Herr Lundén sade, att när gossarne genomgått folkskolan, så hafva de läst första klassens kurs och mer till, med undantag af tyskan. Om de nu befinnas hafva anlag för att gå vidare, så måste de, innan de kunna komma in i elementarläroverkets andra klass, upptaga tiden med att lära sig tyska; men sedan, när de väl kommit derin, få de vända tillbaka några år och taga om ämnen, som de förut äro fullkomligt hemmastadda uti. Om det funnes någon grund för ett sådant yttrande, skulle man väl i elementarläroverket märka, att de gossar, som komme från folkskolan, vore i de svenska ämnena de andra väsentligt öfverlägsna. Detta är emellertid icke fallet. Jag kan intyga det på grund af en nära 30-årig verksamhet som elementarlärare. Fråga hvilken rektor och lärare som helst, och de skola säga er, att dessa folkskolegossar visst icke stå öfver de andra. Det händer, att de i början, just derigenom att de redan läst åtskilligt, som läroverkets elever icke läst, excellera i förhållande till dem. Men det går mycket snart öfver.

Vidare nämnde herr Lundén, att det i första klassen af allmänna läroverket funnes gossar, som icke kunde läsa innantill. Ja, sådant förekommer äfven i femte, sjetten och sjunde klasserna. Konsten att

läsa innantill är eu sällsynt konst för närvarande. Det finnes få studenter, och få menniskor för öfrigt, som kunna läsa innantill så, att deras innanläsning gör skäl för att vara verklig innanläsning. Sådant kan man också ibland finna vid åtskilliga tillfällen här i riksdagen, i synnerhet då det gäller att »nøjaktigt redogöra för innehållet af det lästa» — såsom det heter i skolstadgan. Ett eller annat sådant enstaka exempel, som det herr Lundén syftade på, kan väl för öfrigt icke på allvar anföras såsom motiv vare sig i den ena eller den andra riktningen. Om jag kan visa, att det finnes 9-åringar, som äro mogna att komma in i tredje klassen, så kan det väl icke därför falla någon menniska in att yrka, att medelåldern för tredje klassen skall sättas till 9 år.

Både herr Lundén och herr Vahlin förbigingo också, liksom reser- vanterna, med fullkomlig tystnad det förhållandet, att om man tager bort tyskan, för hvilken flera timmar i veckan äro anslagna i första klassen, så måste fordringarna på kunskaper i de svenska ämnena väsentligen ökas, och således inträdesfordringarna i dessa ämnen för en blifvande första klass blifva väsentligen högre än de äro för den nuvarande andra klassen. Men då blir öfverårigheten hos dem, som komma från folkskolan, ännu större än för närvarande. Derigenom ökas än ytterligare öfverårigheten i allmänhet för lärjungarne i läroverkens lägsta klasser, och det är väl allt annat än eftersträfvansvärdt.

Herr Lundén talade också om sociala skäl och sade: »Vi hafva icke rätt att hafva två parallela skolor, som undervisa i samma ämnen för olika klassers barn». Jag har visat, att vi visserligen hafva två skolformer, som delvis undervisa i samma ämnen och delvis hafva samma kurser. Men de äro ändock icke *parallela* skolor, och det just därför att elementarläroverket har ett annat mål än folkskolan. De äro icke heller olika skolor för olika klassers barn. Ty antalet arbetares, hemmansegares och mindre industriidkares barn i elementarläroverket är så stort, att talet om en klasskilnad, som skulle uttryckas genom de två olika läroverksformerna, är fullkomligt obefogadt. Att arbetarnes barn i elementarläroverket icke utgöra mer än vid pass 14 procent af hela antalet — så var det 1877; huru det *nu* är, kan ingen säga utan vidlyftig uträkning — det beror icke på någon klasskilnad, utan på den enkla omständigheten, att arbetarne öfver hufvud vid den åldern behöfva anlita sina barns arbetskrafter för husets lekamliga uppehälle.

Herr Lundén frågade: »Huru skulle räkningen slå ut, om man jemförde antalet arbetares barn och antalet barn af de högre samhällsklasserna i folkskolan?» Jo, antalet af arbetarnes barn skulle bli mycket större, och det af det enkla skälet, att den del af befolkningen, som kan räknas till arbetsklassen, är väsentligt större än den, som kan räknas till de öfriga klasserna. Dertill kommer äfven — hvad her- rarne alla veta — att arbetarebefolkningen i allmänhet per familj har vida flera barn än de förmögnare klasserna. Den saken är alltså ofantligt lätt att förklara.

Det är vidare alldeles gripet ur luften, när herr Lundén säger, att om första klassen indroges, så skulle derigenom ett närmare sam-

*Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)*

Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass. (Forts.)

band mellan folkskolan och det allmänna läroverket uppkomma. Det talades på samma sätt, när första klassen förra gången indrogs. Nu har man åter en första klass, och nu yrkar man dess borttagande, på det att det må blifva ett mer innerligt samband mellan de två olika läroverksformerna. Samma visa kommer nog att sjungas, så länge allmänna läroverket har en första klass. Om man tager bort den nuvarande, så får man ju en ny första klass; och så länge en sådan finnes, kommer det ock att finnas människor, som löpa till storms deremot, om icke för annat, så därför att den heter »första klassen». Första klassens indragning skall alltid af dem framställas såsom en reform, och den som sätter sig deremot skall stämpas som reformfiende. Detta sammanhänger i väsentlig mån med det moderna uttrycket, som för närvarande har så stor valör, det bottenlösa uttrycket »botten-skola».

Herr Lundén sade vidare, att om första klassen toges bort, så skulle de bättre klasserna börja på att intressera sig mycket mera för folkskolan, om hvilken de nu bekymrade sig nästan ingenting. Ack, mine herrar, det är förvånande att höra sådant. Jag vill hemställa till herrarne, hvilka folkklasser det är, som bragt folkskolan framåt till den ståndpunkt, som den för närvarande intager. Det är icke den egentliga arbetarebefolkningen i städerna, det är icke heller den egentliga allmogen på landet, utan det är de mera burgna klasserna. Jag är nästan aldrig borta från en kyrkostämma i Gefle, för så vidt jag kan vara der, och när det då gäller skolfrågor — hvilka ser man väl närvarande? Männe arbetarne, för att drifva på folkskolans utveckling? Nej, de äro borta, regelmässigt borta. Det är de förmögnare klasserna, som bragt folkskolan till den punkt, på hvilken den nu står både i Gefle och annorstädes. Det tal, som herr Lundén härom för emot de förmögnare klasserna, det är precis lika rättvist eller orättvist, som när man om folkskolan på landet sagt, att presterna stått henne i vägen, att de icke velat befordra hennes utveckling, utan tvärt om sökt förhindra den, så att den mot deras vilja måst af folket drifvas framåt m. m. sådant. Det är faktiskt icke så; men faktiskt är, att det går ett allmänt tal af den lydelsen. De förmögnare klasserna intressera sig ganska mycket för folkskolan och bidraga äfven dertill efter sin inkomst.

Herr Lundén frågade mig vidare, med anledning af hvad jag talat om mitt sätt att gå till väga vid kristendomsundervisningen i den tredje klassen, hvar jag gjort af den första. Jag läser icke i första klassen, utan börjar i den tredje. Därför talade jag endast om, huru jag gick till väga der och i de följande klasserna. Men jag får säga, att om jag skulle börja läsa med gossarne i den första klassen, så skulle jag äfven der genast fatta i sigte det ändamål, som de allmänna läroverken hafva — och jag tror, att jag skulle göra orätt i att handla annorlunda.

Herr Lundén tillade: »Man läser katekes, biblisk historia o. s. v. i folkskolan precis på samma sätt som i de lägre klasserna i elementarläroverket.» Ja, det är sant. Men paralleliteten mellan de olika skolformerna är icke konstituerad med bara det. Nej, de olika mål, som de olika slagen af skolor hafva sig föresatta, vålla olika anordning af

ämnena, olika ordning i deras inträde i läroplanen, olika antal timmar i olika klasser o. s. v., och detta allt resulterar i en väsentlig och ganska stor olikhet i det hela, äfven der sjelfva undervisningsmetoden för en och samma lexa är en och densamma. Men detta har herr Lundén icke tänkt på.

Han talade också om, att modersmålet och dess grammatik vore såsom grundläggande ämne för hela den språkliga undervisningen lika bra som ett främmande språk. Ja, jag vet att detta är en allmän tanke; men jag har icke den tanken, herr talman. Näst logiken finnes det icke i våra skolor något ämne så abstrakt, som modersmålet grammatik. Derfor finnes det icke heller ett ämne i nederskolan, som är så plågsamt för pojkarne som just modersmålet grammatik. Om de deremot få lära sig grammatik genom ett främmande språk, så ställer sig saken helt annorlunda. Om jag säger på svenska: »Gossen gick hem», så vet lärjungen strax hvad det betyder. Hvad som nu intresserar honom att få veta, det är, hvarifrån gossen kom, hurudant hans hem var, hvad det var för en gosse o. s. v. Men ingenting kan för honom vara tråkigare än att taga reda på subjekt, predikat, adverbialsbestämning i den utsagda satsen. Om jag deremot säger: »Der Knabe ging nach Hause», så kommer lärjungen icke åt innehållet, förrän han trängt igenom sjelfva formen, och han får då innehållet såsom resultat af det grammatiska arbetet. Hvilken väsentlig skilnad det är mellan det ena och det andra, torde ligga i öppen dag för hvar och en.

När slutligen herr Lundén emot utskottets tal (sid. 13) om behovet af modersmålet jemförande med ett främmande språk redan vid den första grammatiska språkundervisningen anmärkte, att man icke bör i skolans första klass införa komparativ språkforskning, så bevisade detta bara en mycket ofullständig kunskap om, hvad komparativ språkforskning verkligen är.

Häruti instämde herrar *De Laval, Widström, Sandwall, Söderblom, Werner, E. W. Carlsson* och *Gust. Berg*.

Herr Sjögren: När man, såsom här skett, framträder med förslag till indragning af den lärda skolans lägsta klass och i följd deraf vill rubba hela dess nuvarande undervisningsplan, skulle med skäl kunna förväntas, att vederbörande förslagsställare gjort åtminstone ett — om också misslyckadt — försök att visa, att en sådan indragning skulle i något enda afseende lända den lärda skolan till gagn. Men det ha man icke gjort, långt derifrån. Man har icke ens antydtt, att en så beskaffad indragning skulle i afseende på djupet och omfattningen af den undervisning, som den lärda skolan har att meddela, på något sätt vara egnad att framkalla bättre resultat, än det som nu åstadkommes. Tvärt om har man med en anspråkslöshet, som är mindre vanlig hos reformatorer, inskränkt sig till att säga, att indragningen i berörda afseende icke skulle göra någon skada.

Emellertid har det verkligen här, efter hvad mig synes, blifvit till fullo ådagalagdt, att indragningen skulle göra skada. Till hvad som i sådant afseende redan blifvit anfördt har jag icke mycket att tillägga. Jag skall endast tillåta mig att särskildt påpeka ett par omständig-

Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.
(Forts.)

Om indragning)heter, som, så vidt jag följt med förhandlingarna, ännu icke blifvit
af allmänna framhållna.
läroverkens
lägsta klass.

(Forts.)

Det torde vara en oemotsagd pedagogisk erfarenhet, att inom den lägsta klassen af den lärda skolan ett drygt och ansträngande arbete måste nedläggas på att, så till sägandes, sammanarbeta de från många skilda håll komna, med olika anlag utrustade, efter olika metoder undervisade lärjungarne. Först sedan en sådan sammanarbetning skett, kan det egentliga skolarbetet på allvar begynna, och undervisningen lemna verkliga frukter. Det är därför af ofantligt stor vikt, att denna sammanarbetning icke uppskjutes, att den undångöres så tidigt som möjligt. Behovet häraf är det väl som i väsentlig mån medverkat dertill, att i Norge de flesta lärda skolor ha förberedande klasser, vanligen tre till antalet, afsedda för lärjungar från 6 till 9 års ålder. Tror man nu verkligen, att, om efter första klassens indragning denna sammanarbetning öfverlemnas åt den nuvarande andra klassen, den undervisning, som der meddelas, skall, äfven om man lyckades upprätthålla inträdesfordringarna i de svenska ämnena oförändrade, kunna lemna lika goda resultat, som nu der vinnas? Eller månne icke fast hellre undervisningen skall finnas lemna en brist, som skall göra sig känbar hela skolan igenom? Detta var det ena, hvarpå jag ville fästa uppmärksamheten.

Det andra är det, att man väl ändå borde ha något intresse för att de många lärjungar, som lemna skolan efter att hafva genomgått flera eller färre af de lägre klasserna o. s. v. — och dessa utgöra mer än halfva antalet af skolans lärjungar — skola få draga så stor fördel som möjligt af den kortare tids undervisning, de erhålla. Nu skulle genom första klassens borttagande ett års undervisning i tyska strykas bort, och undervisningen deri således börja först i den andra klassen. Om man nu tänker sig en afslutning i den tredje, så har lärjungen njutit blott två års undervisning i tyska. Och det finnes dock många, som sättas in i de lärda skolorna, för att de skola förvärfva någon kunskap i ett eller två främmande språk, äfven om man icke vill drifva dem fram ända till studentexamen. Huru skall det då komma att gå med dessas kunskap i tyska, om de sluta sin skolgång i någon af de lägre klasserna?

Det var dessa två omständigheter, på hvilka jag ville fästa uppmärksamheten, eftersom de här icke förut blifvit berörda. Så väl häri som i hvad för öfrigt blifvit anfördt mot reservanternas förslag finner jag skäl nog att förena mig med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Beskow* och *Sundberg* i Vexjö.

Herr Månsson: Vid flere riksdagar — jag tror vid tre särskilda tillfällen, åren 1880, 1881 och 1882 — har denna kammare uttalat sig för vissa reformer i läroverkens organisation. Ibland annat har man uppställt den fordran, att första klassen skulle indragas. Dessa af Andra Kammaren uttalade önsknningar hafva ledt till det resultat, att en komité blifvit tillsatt för att utreda läroverksfrågan. Denna komité har redan för länge sedan afgifvit sitt betänkande; och vi hafva nu

med anledning af allt detta en kongl. proposition i ämnet. Detta är *Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.* det resultat vi fått af dessa uttalanden från Andra Kammaren. Detta är resultatet af de flera gånger upprepade fordringarna på, bland annat, första klassens indragning och latinets framflyttning till sjette klassen. Jag har för min del så mycket mera kunnat ställa mig på den ståndpunkt, som Andra Kammaren flera gånger förut intagit, som jag sjelf verkligen är öfvertygad om möjligheten att utan skada för elementarläroverken draga in första klassen, och jag har, innan jag kommit till denna öfvertygelse, sökt så noga som möjligt göra klart för mig, huru denna indragning skulle kunna ske under förutsättning af höjda fordringar till den blifvande nya första klassen, utom hvad angår tyska språket. Nu möter mig naturligtvis genast den anmärkningen, att just den omständigheten att den inträdessökande till elementarläroverkets nuvarande andra klass icke kan något af nämnda språk, är förslagets död, enär denna brist gör att man, för fyllande af densamma, måste draga in på den åt studiet af öfriga läroämnen anvisade tid, så att den antingen leder till en afprutning på fordringarna vid afgangsexamen, hvarigenom bildningsnivån kommer att sjunka, eller också föranleder till att lärjungarne öfveranstängas. Nu får jag för min del säga att, i fall man bifaller den kongl. propositionen med den af utskottet föreslagna förändring, så att man medgifver ökning af terminernas längd med tre veckor, och låter undervisningen i tyska språket ingå såsom undervisningsämne ända upp till afgangsexamen och således genom sjunde klassen, hvilket nu icke eger rum, så skall man, enligt min åsigt åtminstone, kunna med bibehållande i öfrigt af samma läsetid, komma till ett godt resultat jemväl beträffande tyska språket, äfven om lärjungen icke kunnat något af det ämnet, då han kom in i andra klassen.

Vidare är jag öfvertygad att, om man går ut från den åsigt, som uttalas i vår reservation, eller att ynglingen gerna kan stå kvar i tredje klassen af folkskolan ännu ett år, innan han söker inträde vid läroverket, så skall han säkerligen hinna att genomgå så mycket af öfriga läroämnen och inhemta så mycket af modersmålet, att detta skall uppväga hans bristande insigter i tyska språket, då han söker inträde i läroverkets andra klass. Genom terminernas förlängning och genom bestämmelsen, att tyskan skall ingå såsom läroämne genom hela skolan, undanröjdes den svårighet, som man här uppställt för reformens genomförande.

Nu har den siste talaren sagt, att det icke kan blifva någon afslutningskurs i tredje klassen för dem, som vilja lemua skolan, efter som de icke läst tyska språket mer än i andra och tredje klasserna. Ja, jag behöfver väl icke för herrarne nämna det allmänt kända förhållandet, att någon afslutning i tredje klassen aldrig har funnits, och äfven om den infördes, så skulle densamma aldrig kunna tilläggas någon praktisk betydelse. Detta torde herrarne böra taga i noga öfvervägande vid afgörande af denna fråga.

Bland andra oegentligheter, som här påpekats, är äfven det förhållandet, att de särskilda läroämnena icke allt ifrån början få inhemtas under ledning af samma lärare och efter samma metod; men hufvudsaken är väl, att lärjungen kan någonting. Huru han läst och af hvem

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)

han fått lära, verkar härvid ingenting till saken, blott ynglingen lärt sig hvad som fordras på det ena eller andra stadiet i den eller den klassen. 1869 beslöt Riksdagen och Kongl. Maj:t att dåvarande första klassen skulle indragas och fordringarna för inträde i läroverk höjas till dåvarande andra klassen. Men denna höjning af inträdesfordringarna har emellertid aldrig satts i verkställighet, utan äro desamma till nuvarande första klass som de vore före 1869. Således har någon första klass i sjelfva verket alldeles icke blifvit indragen, utan det förefaller mig som detta förhållande skulle innebära en giltig anledning för att säga, att man nu verkligen ville försöka att sätta det en gång fattade beslutet om denna indragning i verkställighet.

Det är en högst egendomlig uppfattning af våra lärare, att de icke tilltro sig kunna efterkomma Kongl. Maj:ts och Riksdagens befallningar i detta afseende. Det är så svårt, säger man, att tillämpa bestämmelserna om inträdesfordringarna på barn, samt att pröfva huru vida de innehafva det bestämda kunskapsmättet. Detta är, efter min uppfattning, en ganska enkel sak, som för öfrigt skulle kunna lätt ordnas på det sätt, att den inträdessökande erhöles betyg från sina förre lärare i de särskilda ämnena, hvilka betyg borde vara bestämmande vid pröfningen af lärjungens kompetens för det sökta inträdet i skolan.

Vidare har man talat om de siffror, som blifvit anförda dels af utskottet och dels af reservanterna; och man har å ömse håll anmärkt att de äro felaktiga. Härmed må nu vara huru som helst, ty det är ju i allmänhet svårt att alltid träffa det precis rätta. Men i fråga om de anmärkningar, som blifvit framställda mot de af reservanterna anförda siffror, så får jag säga, att, så vidt jag kan förstå, dessa icke äro farliga eller dräpande, och det ampla erkännande, som från åtskilliga håll kommit reservanternas uppgifter till del, torde äfven bevisa att det icke varit allt för tokigt stäldt med dem.

Emot vårt påstående, att normala medelåldern för inträde i nuvarande andra klassen i verkligheten är icke mindre än 11,65 år, har herr Bergman uppgifvit den till 10½ år. Talaren och utskottet utgå från antagandet att normalåldern för inträde i elementarläroverk är faktiskt 9 år, således inträdesåldern i den andra klassen 10 eller högst 10¼ år. Jag anser emellertid att man ej bör fästa sig vid den föreskrifna normalåldern vid inträdet i skolan, för så vidt denna normalålder verkligen är i allmänhet öfverskriden, utan i stället vid den verkligt faktiska *normalmedelåldern*, och denna har enligt 1884—1885 års statistik varit vid inträde i elementarläroverkens andra klass 11,65 år. Vidare påstår herr Bergman, att eleverna, som utgå från folkskolans andra eller tredje klass, skola blifva äldre än vi reservanter påstått, därför att någon skolgång i småskolan enligt normalplanen ej finge begynna förr än efter fyllda 7 år, men jag ber få fästa uppmärksamhet på, att något sådant stadgande i normalplan för folkskolan ej fins, i ty att det der heter, att skolgången *antages må begynna* under det år barnet fyller 7 år, således intet bestämdt förbud att ej skolgången kan få börja förr, och i verkligheten börja barnen sin skolgång vid fyllda 6 år; och utgår man från denna ålder, då äro reservanternas uppgifter rigtiga.

Herr Waldenström från Gefle förebrår reservanterna, att de just *Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.* anført beräkningar från 1884—1885 års statistik, då förhållandet varit särdeles gynnsamt för deras bevisföring. Vi hafva nemligen anført att, efter nämnda års statistik, inträdesåldern i elementarläroverkets andra klass varit 1,65 år öfver normalåldern. Nu påstår den nämnde talaren, att om man blott läser längre ned på samma sida, det visar sig att inträdesåldern varit för år 1870 1,41 år, för 1875 0,94 år, för 1876 1 år och för 1879 1,05 år öfver normalåldern, således lägre än år 1884. Men härvid torde bemärkas, hvad som också står på samma sida, att före denna tid 1879 normalåldern för inträde i första klassen beräknats olika vid olika läroverk, så att en del läroverk upptagit normalåldern till 9 år och andra åter till 10 år vid inträdet till första klassen; och tager man denna omständighet i betraktande, tror jag förhållandet ställer sig tenligen konstant i enlighet med reservanternas uppgifter.

Vidare säger herr Bergman, att vi reservanter hafva yttrat oss ovarsamt angående inträdespröfningarna och varit för stränga i våra omdömen beträffande denna sak. Må så vara. Men det resonnement utskottet sjelft fört har varit sådant, att vårt svar icke kunnat ställa sig annorlunda, likasom vi icke kunnat undgå att finna det vara besynnerligt, att lärarne icke syntes vilja ställa sig till efterrättelse vederbörande myndigheters beslut.

Beträffande herr Waldenströms yttrande, då han jmförde skol-lärares och läroverksadjunkternas löner, så har han visserligen rättat sina först meddelade uppgifter; men jag tror dock att de skulle behöfva rättas en gång till. Han nämnde nemligen, att efter åtskilliga prutningar och jemkningar kunde deras löner ställa sig ungefär lika samt utgå med omkring 1,500 kronor per år. Men det vet nog herr Waldenström, att läroverksadjunkterna sedan flera år tillbaka hafva en tilläggsaflöning af 500 kronor, hvarför lägsta lönen för dem utgör 2,000 kronor eller, om man räknar i medeltal, 3,000 kronor.

I fråga om statistiska uppgifter har herr Waldenström, såsom det vill synas mig, hållit sig till de statistiska uppgifterna för åren 1876—1877. Jag kan emellertid icke förstå anledningen, hvarför han behöft begagna en äldre statistik, då han haft en nyare sådan att tillgå, om ej möjligen orsaken varit den, att de äldre statistiska uppgifterna ställa sig bättre för hans önsknings och för den sak, han vill få fram. Samma anmärkning gäller äfven utskottets siffror, som hemtats från läroverkskomiténs utlåtande. Jag förstår verkligen icke, hvarför man skall hålla sig till äldre siffror, då man har att tillgå nya siffror för dagen angående förhållandena inom läroverken och folkskolan. Om man det gör, så skall man finna, att det icke är så synnerligt illa bestäldt med det resultat, hvartill reservanterna kommit.

Vidare skulle jag vilja bedja att få anföra några ord beträffande de skäl, som komitén anført såsom någonting särdeles slående i fråga om indragning af första klassen. Komiterade hafva velat visa, att indragningen af denna klass skall komma att medföra en betydligt ökad kostnad för folkskolans utvidgning, ity att staten skulle tillskyndas en ytterligare utgift af omkring 750,000 kronor till nya lärare för att kunna vinna det målet, att folkskolan skulle erhålla den utveckling, att den kunde bereda lärjungen för inträde i de allmänna läroverkens

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)

blifvande första klass. Denna komités beräkningar äro stödda på statistiska uppgifter från 1878 och följande år. Vi hafva nu statistik af senare datum, och jag har sett på den af 1888. Då visar det sig, att de fasta folkskolornas antal ökats med 437 stycken samt hela antalet folkskolor med 531 stycken; vidare att ökningen af antalet lärare uppgår till 1,500 och att kostnaden för statsverket ökats med 1,049,380 kronor, således betydligt öfver den siffra, som komitén förutsagt skulle blifva en följd af indragning af första klassen. Detta hafva vi fått uppoffra på folkskolan för att höja densamma, men vi hafva qvar första klassen vid de allmänna läroverken, hvars indragande dock skulle hafva medfört en besparing af 250 à 260 tusen kronor. Det är sålunda, mine herrar, en icke obetydlig ekonomisk fördel, som denna åtgärd skulle medföra; och då jag derjemte är öfvertygad, att målet lika väl kan uppnås, om man låter barnen blifva qvar ett eller två år till i folkskolan, utan att nuvarande normalålder kommer att höjas, så kan jag för min del ej annat än gilla den åtgärd, som af reservanterna är föreslagen. Jag kan ej heller anse det lämpligt, att lärare med sådana examina, som dessa måste aflägga, läsa med små pojkar på nio år och bibringa dem de kunskaper, som de vid denna ålder kunna inhemta, utan tror, att man med användande af betydligt billigare lärare kan lyckas uppnå lika godt resultat. Att lärjungarne skulle undervisas efter samma metod, tror jag ej betyder så mycket. Hufvudsaken är väl, att de få lära sig något, så att de kunna det.

Om jag slutligen ser efter antalet nyinkomna lärjungar i första klassen 1888, så finner jag, att detta uppgår till 954, medan deremot icke mindre än 358, således mer än $\frac{1}{3}$ af antalet i första klassen inträdande, kommit direkt in i andra klassen. Detta bevisar, att det mycket väl låter sig göra att borttaga den första klassen. Det är ingen omöjlighet, om man blott vill.

Det är på dessa skäl, herr talman, som jag inom utskottet varit med om den reservation, vi der afgifvit, och nu ber att få yrka bifall till densamma.

Med herr Månsson instämde herr *Erickson* i Bjersby.

Herr Winkrans: Vi stå nu vid genomgåendet af en läroverksorganisation. Det torde då vara skäl att åtminstone i någon obetydligare grad göra oss reda för hvad en sådan organisations egentliga ändamål är, ty på den klara insigten häruti beror, huru vida man skall rösta för den första klassens försvinnande eller icke.

Det är ju alldeles klart, att alla dessa skolor, de må vara af hvad slag som helst, afse att bereda den uppväxande ungdomen att en gång kunna inträda i det kulturarbete, som pågår i landet. Detta kulturarbete och kulturinnehåll var fordomtida mycket enkelt och mycket anspråkslöst, och det var då lätt att åstadkomma en organisation af skolorna, som tillfredsstilde alla. Nu deremot har denna kultur utvecklat ett så rikt innehåll och ett så ofantligt omfång, att den ena vetenskapen uppstår efter den andra så hastigt, att till och med de bildade stundom icke ens känna namnet på alla vetenskaper. Det frågas ofta med förvåning: Huru kan det komma sig, att åttonde

hufvudtiteln växer så oerhördt som den gör? Men den opartiske be-*Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.*
 traktaren af sakerna borde snarare göra den frågan: Huru är det möjligt, att med så små anslag, som blifvit beviljade, den svenska nationen kunnat åstadkomma så stora resultat, att den kan deltaga i det pågående stora kulturarbetet, och det med heder, så att den i detta fall intager en fullt sjelf-tändig ställning? Detta är mera förvånande och det har kunnat åstadkommas endast och allenast derigenom, att det svenska folket ansträngt alla sina krafter för att gifva den bästa möjliga uppfostran åt det uppväxande släktet, det må nu vara genom folkskolor, allmänna läroverk eller specialskolor. Man har ej heller släppt några uppoffringar, ty i afseende på dessa skolor gäller den regel, att endast det bästa är godt nog. Vi få icke på detta område nöja oss med något måttligt; — vi måste anstränga oss för att få fram ett så godt resultat som möjligt.

Nu försökte man 1868 att indraga första klassen vid elementarläroverken. Man trodde, att man derigenom skulle åstadkomma en besparing och att folkskolan skulle stiga och elementarläroverken ingenting förlora. Ingen af dessa förhoppningar gick i fullbordan. Det har många gånger i dag påvisats, att elementarläroverken förlorade ett år. Det gick, utan att någon egentligen vet, huru det gick, men faktum är, att det händt. Detta visar, att det är skilnad mellan hvad som står på papperet och hvad som i verkligheten försiggår i våra skolor. Man förlorade genom indragningen af första klassen ett år och bildningsnivån sjönk. Det är sant, som talaren från Gefle yttrade, att man trodde sig indraga första klassen, medan det i sjelfva verket var den sjunde, som försvann eller förlorade sin betydelse. Skola vi nu kunna fortfarande deltaga i kulturarbetet och hädanefter som hittills på detta område intaga en sjelfständig ställning, så få vi icke taga hänsyn till en skenbar besparing af 2- å 300,000 kronor, utan vi måste se till, att ändamålet med undervisningen vinnas. Då äro pennningarne rätt använda; i annat fall blir besparingen en stor misshus-hållning.

Derjemte bör påpekas, att det 1868 dock fans *något* skäl att indraga första klassen, hvilket skäl nu icke finnes. Det rådde nemligen då en utomordentlig brist på lärare. Man måste anslå lärareplatser lediga 6 å 8 gånger, innan sökande anmälde sig. Nu är det deremot en god tillgång på förträffliga lärarekandidater, så att det alltså i detta fall nu icke finnes samma skäl som då.

Man säger vidare, hvad antalet lärjungar beträffar, att icke mindre än 98 procent bevista våra folkskolor, men blott 2 procent de allmänna läroverken, och man frågar: skall man icke då i första rummet sörja för de 98 procenten och deremot först i andra rummet se de allmänna läroverkens 2 procent till godo? Det beror derpå, mine herrar, om dessa två procent hafva någon större betydelse för det stora hela eller icke. Jag tror icke, att någon i denna kammare skall neka, att det är på dem, som uppehållandet af vår högre kultur egentligen hvilat, och att man på dem därför måste uppoffra åtskilligt, äfven om man tycker, att dessa offer äro dyra. Dessa 2 procent äro de, som skola gå ut i lifvets olika yrken och på olika områden utgöra det befruktande elementet, de som skola leda och ordna arbetet, så väl det

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)

materiella som det ideella, de som skola bära upp vetenskapen, söka komma upp till höjden af vår tids vetenskapliga odling och sedermera i sin ordning breda ut den till andra. Sjuncker denna nivå, så skulle äfven den nivå, som folkskolan sträfvat att uppnå, sjunka i samma mån, ty de stå i organiskt sammanhang med hvarandra. Jag är därför öfvertygad, att hvarenda medlem af denna kammare måste, på samma gång han hyser det starkaste intresse för folkskolan, också hysa det för våra öfriga skolors utveckling, ty de senare tillhöra folket lika väl som den förra.

Det är nyss ådagalagdt af representanten för Gefle, att de flesta af lärjungarne äro söner af arbetare, hemmansegare och personer af medelklassen, och att det af naturliga skäl blott är en ringa procent, som tillhör den högre klassen. Sälunda är det klart, att de allmänna läroverken lika mycket äro en folkets tillhörighet, som någonsin folkskolan. Det ena behöfver för öfrigt alls icke komma i strid med det andra.

Nu säger man: Folkskolan kan på ett visst område lemna ersättning för de allmänna läroverkens undervisning i första klassen. Ja, det beror på, huru man betraktar saken. Det är många gånger ådagalagdt, att undervisningen i första klassen visserligen skenbarligen är lika med den, som förekommer i folkskolan, men att så icke i sjelfva verket är, då den ena sträfvar för ett helt annat mål än den andra, kan man sluta redan deraf, att vid våra fasta folkskolor hvarje lärare i medeltal har icke mindre än 55 lärjungar att undervisa och vid de flyttande 67, då deremot vid de allmänna läroverken medeltalet lärjungar på hvar lärare icke uppgår till 30. Redan deraf måste följa, att, om lärarne vid de allmänna läroverken äro lika dugliga, som folkskolelärarne — och det måste väl herrarne kanske medgifva — så skola de uppnå större resultat än dessa lärare, som hafva dubbla antalet lärjungar. Dessutom bör man äfven betänka en sak, hvarom praktiska lärare hafva god erfarenhet, nemligen att just dessa små 9-, 10- och 11-åringar hvar och en för sig fordra den största uppmärksamhet, för att de skola följa med lärarens undervisning. De tycka nemligen tydligen, att, när läraren sysselsätter sig med A., så angår det icke B., C. eller D. Ju större antal lärjungar jag har, desto svarare är det att föra fram dem, och därför måste också undervisningen i folkskolan, som arbetar under i många hänseenden ogynsammare förhållanden än det allmänna läroverket, gifva ett mindre tillfredsställande resultat, än detta kan och måste lemna. Den föregående talaren påstod visserligen och det är äfven förut sagdt, att folkskolan dock kan fylla målet. Ja, det är också ådagalagdt af reservanterna, att antalet folkskolor, som i ekonomiskt afseende äro nog lyckliga att kunna hålla en lärare för hvarje klass, under år 1881 utgjorde 4,6 procent af hela antalet folkskolor och att detta antal nu höjt sig, så att de 1888 ökades med 1½ procent eller till 6,1 procent af det hela. Detta, säga reservanterna, är en stark tillväxt. För min del måste jag bekänna, att det är en tillväxt, men en mycket *svag* sådan. Vår utveckling på andra områden har under dessa år varit mycket större, och det är ledsamt, att folkskolans utveckling i nämnda afseende icke blifvit större, än att det endast är 6,1 procent, som kan förse hvarje

folkskoleklass med en särskild lärare. I samma mån nationens välstånd stiger, måste också folkskolan stiga, och vi få försöka att hädanefter liksom hittills åstadkomma det bästa möjliga i detta afseende. Men icke kan man af denna ringa tillväxt sluta, att folkskolan nu är färdig att till någon del ersätta det allmänna läroverket. Nu är det i fråga att ingå en kompromiss mellan allmänna läroverket och folkskolan. Af 757,000 barn, som uppgifvas vara i skolåldern, gå nära 700,000 i folkskolan, och af dessa 700,000 utgå årligen ungefär 100,000, af hvilka en eller högst två procent gå till allmänna läroverken. Skola vi nu, såsom reservanten i läroverkskomitén, den speciellt sakkunnige, säga, att en lärare, som har i medeltal 55 å 67 lärjungar att undervisa, skall, förutom att drifva *alla* dessa fram till en viss grad af bildning, äfven hafva till uppgift att särskildt arbeta med en eller ett par lärjungar, som skola till allmänna läroverken, så vore detta till verklig förlust för folkskolan. Jag talar icke af teoretiska skäl utan ur praktisk erfarenhet. Jag har nemligen sjelf varit föremål för en dylik behandling. Jag gick under fem år i en folkskola i Göteborg, som sköttes af blott en lärare, oaktadt den hade 300 elever. Han undervisade lärjungarne efter den s. k. Neulancaster-metoden, d. v. s. med monitörer och generalmonitörer, och sjelf har jag allt efter min utveckling varit beggadera. Detta oaktadt företog sig denne lärare att läsa med mig latinsk grammatik, därför att han ville hafva mig in i den s. k. storskolan, och de öfriga lärjungarne fingo under tiden sitta och vänta. Det kan synas orätt af mig att på detta sätt framställa något klander emot honom, ty han gjorde det af särskildt intresse för mig, och jag står därför i tacksamhetsförbindelse hos honom. Men jag vill icke, att något dylikt skall kunna upprepas i folkskolan, ty jag tror ett dylikt förfarande vara hennes farligaste fiende att söka rycka fram en och annan mera begäfvad yngling och låta de andra fara. Folkskolans uppgift är raka motsatsen. Den afser icke att utbilda och utkora en och annan, utan den har till mål att föra fram hela vårt folk till sådan bildning, att hvar och en kan tillägna sig allt som är skrifvet på svenskt språk och som icke fordrar speciella förstudier. Kunna vi komma derhän med vårt folk, kunna vi verkligen vara stolta öfver vår folkskola.

Nu säger reservanten från Falun: »Det är nog sant, att elementarläroverket kommer att göra någon uppoffring». Hans vän, Ivar Månsson, med hvilken han nu konfererar, påstår deremot, att så icke blir förhållandet. Denne senare kan nog säga så, då han icke har någon personlig erfarenhet om skolan, hvilket deremot representanten från Falun har. Jag håller honom räkning för att han medgifver, att allmänna läroverket kommer att förlora härpå; men jag vill fråga honom, har det råd att förlora något? Böra de förlora något, hvilka en gång skola uppbära vår bildning och sprida den ut öfver hela landet? Kan man säga till dem: »Ni få lida en liten förlust, men den förmenas komma andra till godo»? Jag tror icke vi hafva råd dertill.

En annan talare från samma stad som jag yttrade en del saker, om hvilka jag på sin höjd kan säga, att de voro halfsanningar, och han helsades med kammarens bifall. Han har redan blifvit bemött af herr Waldenström och jag skulle därför helst se, att jag

*Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.*
(Forts.)

Om indragningsslupe
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)

ifrån att ytterligare vederlägga honom. Men jag anser mig nästan tvungen dertill. För det första påstod han, att de burgna klasserna icke bry sig om folkskolan. Det är möjligt, att så är förhållandet på några ställen, men detta gäller bestämdt icke den kommun vi representera. Jag påstår, att knappast någon kommun i riket gör sådana uppoffringar för folkskolan som just Göteborg. Kommer man der 'till stadsfullmäktige och begär flere lärare, större lokaler eller mera materiel, mötes man icke af något motstånd. En sådan begäran går nästan genast igenom. Och hvad som ännu mera visar intresset för undervisningsväsendet, är att, om man enskildt vänder sig till de burgna klasserna för att få något, som staden icke kan gifva, svaras aldrig nej. Jag har under trettio år haft erfarenhet deraf. Göteborg må hafva hvilka fel som helst, men detta har det icke; man drager sig der aldrig undan för att understödja bildningsanstalter.

Samme talare säger, att det stode klenst till med innanläsningen, så att i Göteborg finnes lärjungar i allmänna läroverken, som icke kunde läsa innantill. Detta har talaren på geffebänken redan bemött och sagt, att sådant kan finnas till och med i sjunde klassen. Jag tvingas af omständigheterna att säga, att talaren sjelf gjort sig skyldig till innanläsningsfel, då han kunde påstå, att utskottet medgifvit, att det icke behöfs någon grundläggning med främmande språk i första klassen af allmänna läroverket, utan att modersmålet kunde vara tillräckligt grundläggande. Läser man utskottets utlåtande rätt, finner man, att hvad utskottet verkligen säger, är följande: »erfarenheten gifver vid handen, att för undvikande af tidsförlust och för vinnande af nödig säkerhet jemförelse med ett främmande språk redan från början är oundgänglig, en jemförelse, som är af gagn äfven för förvärfvande af kunskap i modersmålet och dess lagar».

Kunna herrarne säga, att utskottet dermed sagt, att det icke behöfves någon grundläggning med främmande språk, utan endast med modersmålet för att kunna stödja undervisningen i samma främmande språk? Detta är en besynnerlig innanläsning.

Jag slutar med hvad jag börjat: Må vi med alla krafter sträfva efter att gifva våra barn i ena eller andra skolan den bästa möjliga uppfostran, som sätter dem i stånd att hädanefter som hittills häfda den svenska nationens rykte och ära bland främmande folk, och må vi framstå såsom ett kulturfolk. Det medför säkert aktning; kanske medför det ännu något mera.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Med herr Winkrans instämde herrar *Lindmark*, *Höglund*, *Lönegren* och *Nilson* från Lidköping.

Chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet *Wennerberg*: Då den nu pågående diskussionen icke grundar sig på någon Kongl. Maj:ts framställning i den föreliggande propositionen, har jag ansett mig böra i det längsta afhålla mig från deltagande deri. Utskottet har bedömt reservanternas åsigt i den nu föreliggande punkten beträffande de delar, hvori de skilt sig från utskottet, och jag be-

höfver derfor nu icke uppehålla mig dervid. Jag har derfor sökt få andra skäl, hvarför jag nu skulle yttra mig, och har fått dem.

Riksdagens bifall till reservanternas förslag om första klassens indragning anser jag vara till *synnerlig skada för hela det svenska undervisningsväsendet*, och det är derfor min pligt, att i den mån jag förmår söka afböja ett dylikt beslut.

Hvarje gång man önskar en reform, är det helt visst i syfte att åstadkomma något bättre än det som finnes. Men genom den reform, som reservanterna förordat, åstadkommes enligt min åsigt icke blott icke något bättre, utan tvärt om ett vådligt sämre. Jag ber eder, mine herrar, draga eder till minnes hvad som här blifvit sagdt under förmiddagens lopp. Här är fråga om två slags läroverk, det allmänna läroverket och folkskolan. Skulle den begärda reformen medföra någon nytta, måste det vara antingen för endera af dessa eller för beggedera. Märkvärdigt nog har icke någon här vågat säga, att reformen skulle blifva till förmån för elementarläroverket. Ja, den framstående skolman, som sjelf är motionär i frågan, har till och med sagt rent ut, att reformen torde blifva till någon skada för allmänna läroverket. Ja visst! Jag skall söka visa, att denna skada har förmåga att förstora sig och att den säkerligen skall för hela det allmänna kulturtillståndet i vårt land blifva ganska vådlig. Men hvad märkligare är: har någon hört att försvararne af reservationen kunnat uppgifva någon bestämd vinst för folkskolan häraf? Med spänd uppmärksamhet har jag följt deras yttrande, men icke funnit någon kunna göra det. Vi måste dock tro, att de sjelfva üro öfvertygade om att så skulle vara, men någon bestämd punkt, hvari denna förmån skulle ligga, har jag åtminstone icke hört någon ens påpeka och icke heller funnit i reservationen angifven.

Under sådana förhållanden kan man redan vid en lugu pröfning af det hela taga sig anledning att med en viss misstro se hela förslaget om indragning af första klassen.

Skadan för det *allmänna läroverket* är så påtaglig och har så tydligt visats af flere föregående talare, att jag nu nästan kan gå förbi den. Men jag tillåter mig dock att tillägga något i detta afseende, hvilket just genom sin relativa litenhet kan gifva en och annan en föreställning om, huru det skulle ställa sig, om den föreslagna förändringen komme till stånd. Redan derigenom, att tyskan uppskjutes till andra klassen, måste den der gifvas allra minst samma timantal, som i den nuvarande första och likaså sedan framåt i de högre klasserna. Häremot säges, att undervisning i tyskan ju skulle fortgå ända till skolans slut. Ja visst. Frågan härom har uppkommit till följd af den klagan, som hörts från universiteten, att, när ynglingarne koumo dit, de *glömt* sin tyska, sedan de slutade dermed i sjette klassen. Det är här sålunda ej fråga om någon vidare utbildning i detta ämne, utan allenast att söka uppehålla den kunskap, som i sjette klassen vunnits. Men naturligtvis skulle det icke obetydligt göra intrång på öfriga läroämnena, om en kurs, som förut varit nioårig, skulle göras till åttaårig. Värdet af en lärotimme stiger med hvarje klass och man skulle nödgas allt mer tränga ihop ämnena i de öfre klasserna för att der kunna lemna åt hvarje ämne det behöfliga timantalet.

Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.
(Forts.)

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)

För att tillgodose alla de genom denna indragning uppkommande behof skulle — hvilket hittills ej blifvit berördt — det behöfvas nya, vidlyftigare och annorlunda uppställda läroböcker äfven i folkskolan i de *svenska* ämnena. Hvad som är en årskurs i folkskolan kan icke uppställas såsom en årskurs äfven i de allmänna läroverken.

Den allmänna trängsel ämnena emellan, som skulle blifva en följd af detta förslag, skulle astadkomma *antingen* det att man måste nedsätta fordringarna i en del läroämnen, *eller* ock att söka hålla dem uppe, men tillika undvika den öfveranstängning, öfver hvilken klagats så mycket och som ännu icke utan skäl anses qvarstå, hvad de högsta klasserna beträffar. Ett tredje sätt finnes icke, så vida man icke vill i stället för den borttagna nedersta klassen lägga till en ny öfversta och fortfarande göra kursen nioårig. Men detta är väl ej reservanternas mening. En sådan klass med sina lärare skulle blifva betydligt dyrare än den klass, som skulle indragas. Ville vi nedsätta fordringarna i en del ämnen, skulle vi möta skarpa gensagor från universiteten. De skulle visa, att det går icke an. Och detsamma hafva samtliga de myndigheter sagt, som yttrat sig i frågan. Detsamma hafva äfven åtskilliga talare här i dag redan uttalat. Hvarför går det då icke an? Jo, man skulle derigenom nedsätta den allmänna *bildningsnivån*. Vill man åter upprätthålla denna trots ett års minskning, då hafva vi öfveranstängning att vänta. Vi hafva med knapp nöd blifvit af med den, der den förr mest visat sig, nemligen i mellanklasserna. Men med denna anordning skulle den åter komma att gripa in och det på det farligaste stället, just under den tid, då ynglingarne äro mest stadda i utveckling och hafva minsta förmågan att bära denna öfveranstängning.

Hvad åter *folkskolan* beträffar, hvilken vinst skulle då den hafva af denna förändring? Jo, den skulle sträcka ut sig, så att den allt mer och mer skulle förlora karakteren af att vara verklig folkskola. Ty hvad mena vi med folkskola? Jo, den skola, der hela svenska folkets barn utan åtskilnad kunna komma in och få sin första mest nödortfuga undervisning. — Och hvad har denna skola till uppgift? Icke att sträcka ut sig öfver sin uppgift åt de allmänna läroverkens håll, utan att inom sig förbättras allt mer och mer, skaffa sig bättre lärarekrafter, bättre seminarier, bättre läroböcker, bättre inspektion. Och jag erkänner att i det fallet ännu mycket återstår att göra. Men hvad som redan är gjordt i vårt land i detta afseende är ingalunda af beskaffenhet att icke böra beaktas eller att icke hafva blifvit beaktadt. Fråga utlandet! Här hafva under flera år varit undersökningar och förfrågningar från främmande länder om det svenska folkskoleväsendet. Jag har i år fått mottaga från aflägsna kulturfolk i och utom Europa spörsmål om, huru det svenska undervisningsväsendet är ordnad. Det har varit fråga om att ordna det på liknande sätt äfven i dessa länder. Skrifvelser i detta afseende hafva under senare åren utgått till nästan alla Europas länder; — jag undantar då England, som ej låtit höra af sig. Äfven våra allmänna läroverk hafva varit föremål för en ganska smickrande uppmärksamhet på sista tiden och det från sjelfva Tyskland. Såsom bekant torde vara, har nemligen samma strid uppblössat der som hos oss — samma strid som för öfrigt

utkämpas eller skall utkämpas i hela Europa. Det är striden om nöd-*Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.*
vändigheten af klassisk bildning för *alla* dem, som vilja kallas bildade.
De stridande hafva uppställt sig i två stora hopar, som bittert kämpa emot hvarannan. Och man har nyligen inhemtat upplysningar om det svenska undervisningsväsendet, och från det ena hållet har den svenska *samundervisningen* i de tre första klasserna särskildt prisats till och med inom tyska riksdagen. Man har der ansett, att det ligger något synnerligen riktigt deri, att med denna anordning alla få fritt välja den väg, på hvilken de vilja komma fram till bildning. Jag vill lägga ett par ord härtill. Mig veterligen finnes icke något land i Europa, der hela undervisningsväsendet är stäldt på så bred och sund demokratisk basis som hos oss.

Hvad skulle då vinsten af detta förslags antagande blifva för någondera af dessa två slag af läroanstalter? Jag har redan antydtt, att rätta svaret härpå är liktydigt med frågan: hvilkendera skulle hafva minsta *skadan* deraf? Detta är redan af flere talare så förträffligt framhållet och har icke blifvit af motståndarne vederlagdt, att jag icke vill plåga kammaren med att söka än vidare påvisa det samma.

Det torde dock vara min skyldighet att ej med tystnad förbigå innehållet af reservationen. Jag ber därför att för en stund få ingå i någon granskning af denna reservation, dock icke i allt för små detaljer.

Det har varit mycket tal om den rätta inträdesåldern i elementarläroverken. Olika meningar ha framställts från båda motsatta sidorna, och det ser nästan ut som om man vore litet tvehägsen om hvem som har rätten på sin sida. Det förhåller sig så: Vill man endast jemföra *normalåldern* med den s. k. *faktiska* åldern, kan man tvista i evighet utan att komma till något resultat. Men vill man se på andra ingripande förhållanden och för hvarje år söka visa hvad den faktiska åldern *då* är, kan detta lätt ske, men utan att lemna något allmänt resultat. Men som statistiken är något långsam med sina uppgifter, så är det ej så lätt att kunna samla statistik för någon längre tid. Emellertid har jag här i min hand en undersökning af förhållandena just i detta afseende från ecklesiastikdepartementets skolbyrå. Jag vill uppläsa en del deraf; jag vill icke trötta med att uppläsa allt, men jag skall sedan lemna handlingarna till påseende af den, som vill se dem.

»Reservanterna stödjå sitt yrkande angående nuvarande 1:sta klassens indragning hufvudsakligen på det påståendet, att folkskolan redan nu förbereder en stor mängd lärjungar till inträde i 1:sta klassen, utan att dessas öfverårighet är väsentligen större än öfriga lärjungars, samt att folkskolan skulle kunna förbereda för inträde i nuvarande andra klassen, om kunskap i tyska språket derfor ej erfordrades, utan att lärjungarnes öfverårighet i denna klass behöfde vara större, än den för närvarande faktiskt är. Detta sitt påstående grunda reservanterna på åtskilliga statistiska siffror och beräkningar, hvarvid de dock gjort sig skyldiga till åtskilliga misstag och förbiseenden, hvarigenom de kommit till helt andra resultat, än som framgå af de åberopade siffrorna, om räkningen göres riktigt.

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)

Då reservanterna sålunda komma till det resultat, att af dem, som direkt från folkskolan komma i 1:sta klassen, de öfveråriga blott är $\frac{6}{10}$ % flera än bland dem, som komma från annat håll, så hafva de för det första fattat normalåldern och dermed öfverårigheten på två olika sätt, så att de, då det gälde dem, som kommit från folkskolan, till dem i normalåldern räknat icke blott alla 9-åringar utan äfven $\frac{1}{3}$ af 10-åringarne, men i fråga om 1:sta klassens lärjungar till dem i normalåldern blott räknat 9-åringarne. Då 10-åringarnes antal här är stort, uppstod häraf ett fel på 10 %. Vidare hafva reservanterna betraktat alla första klassens lärjungar vid början af höstterminen såsom nyintagne och dervid förbiset, att öfver 15 % äro qvarsittare och såsom sådana tydligen öfveråriga. Rättar man de begångna fele, kommer man med de af reservanterna använda siffrorna till det resultatet, att af samtliga nyintagna i 1:sta klassen 41 % komma direkt från folkskolan och 59 % från annat håll; af dem från folkskolan komma äro 8 % i normalåldern och 33 % öfveråriga och af de från annat håll komma 59 % äro 28 % i normalåldern och 31 % öfveråriga.

En närmare undersökning visar emellertid, att af dessa 59 % mer än 2 % komma från annat allmänt läroverk och kunna likställas med qvarsittare, och mer än 8 % från folkskola och enskild undervisning. Bland dessa är öfverårigheten i allmänhet stor, då de som oftast besökt folkskolor, som icke ensamt kunnat bereda dem för inträde i 1:sta klassen.

I sammanhang härmed kan påpekas, att den stora öfverårigheten i 1:sta klassen till största delen har sin grund i den stora öfverårigheten hos dem, som komma från folkskolan.

Vid sin beräkning med afseende på 2:dra klassen hafva reservanterna utgått från den faktiska medelåldern i andra klassen utan att tänka på huru den uppkommit och dermed jemfört en af dem uppgjord normalålder för de särskilda folkskoleklasserna utan att taga hänsyn till att äfven i folkskolan öfverårighet kan förekomma och således den faktiska medelåldern vara en helt annan än normalåldern.

Behandlar man siffrorna för 2:dra klassen på samma sätt som dem från första klassen, så visar sig öfverensstämmelsen så stor, att öfverårigheten i 2:dra klassen helt och hållet kan förklaras ur öfverårigheten i den 1:sta, hvilken åter, såsom vi minnas, till stor del hade sin grund i öfverårigheten hos dem, som kommo från folkskolan. Trots den höga medelåldern, så voro dock ej mindre än 36,6 % af dem, som uppflyttades i 2:dra klassen, i normalåldern ($10\frac{1}{2}$ år), under det att de som genomgått 3:dje folkskoleklassen vid Stockholms folkskolor voro 12,4 år i medeltal.»

Innan jag lemnar denna fråga, vill jag erinra, att denna undersökning tydligt ger vid handen, att sambandet emellan folkskolan och de allmänna läroverken för närvarande är ganska lifligt, och att det är 41 procent af de allmänna läroverkens lärjungar, som komma från folkskolan. Det ser sålunda ut, som om vi icke vore långt ifrån förverkligande af det gamla talet om folkskolan såsom en bottenskola. Och fortfar det i samma riktning, så måste man säga, att det närmar sig derhän så nära som möjligt. Man kan ju icke ifrågasätta att alla

100 procenten af allmänna läroverkens lärjungar skola komma från folkskolan. Men 41 procent utgöra dock ej så långt ifrån hälften af hela antalet. Det förefinnes alltså en liflig kommunikation emellan folkskolan och de allmänna läroverken. Den utredning om medelåldern vid inträdet i skolan, hvilken utredning gjort så väl utskottet som reservanterna ett så stort och aktuingsbjudande besvär, anser jag dock icke vara af synnerlig vigt för frågans bedömande. Hvad betyder det väl om någon, som inträder i skolan, har högre ålder än den normala? Det händer ofta, att de, som äro hvad man kallar öfveråriga vid inträdet, snart taga fatt de andra till följd af den mognad, hvarmed de börja sina studier. Men det är något annat, hvarvid jag på det enträgnaste ber alla målsmän och ledamöter af denna kammare, hvilka icke råka vara från rika städer eller landskap, fästa afseende, och det är, att hela detta begär att vilja indraga första klassen tyckes hafva tillkommit just med afseende på förhållandet inom dessa de rikare kommunerna. Man märker detta i reservationen på flera ställen. Så t. ex. heter det på 90:de sidan: »Vill man således erhålla en föreställning om de kunskaper och färdigheter, man kan förutsätta hos det stora flertalet af de lärjungar från folkskolan, som vid ungefär 11 1/2 år skulle komma att söka inträde i den nya första klassen (den nuvarande andra), så måste man *något bortse* från organisationen för närvarande hos de folkskolor, hvilka finnas i de aflägsnaste och fattigaste landsbygderna». Detta är således hvad vi, enligt reservanternas åsigt, till en början måste göra. Men hvarvid skall vår uppmärksamhet fästas? Jo, säga reservanterna, »hvad man för nämnda ändamål hufvudsakligen måste taga hänsyn till, är folkskoleorganisationen i *städerna, köpingarne och andra större orter samt sådana landtkommuner, der bildningsintresset är mera lifligt*». Ja, detta vore riktigt, om ett lifligt bildningsintresse ensamt vore det bestämmande här vid lag. Men hvar är detta intresse lifligt? — Jo, der penningar finnas. En fattig kommun kan icke, om än bildningsintresset der är aldrig så lifligt, lemna lika stort bidrag till folkskoleundervisningen som en rik kommun. Under det en fattig kommun kan bestå sig med endast en lärare — och denne kanske flyttande — så kan en rik bestå sig med fyra och må hända ännu flere. I somliga folkskolor nöjer man sig icke med en lärare för hvarje klass, utan har till och med särskilda lärare för de olika ämnena på samma sätt som i de allmänna läroverken. Det heter i detta afseende vidare på 93:dje sidan: »Enligt de uppgifter, som utskottet varit i tillfälle att erhålla, befinna sig de bättre organiserade folkskolorna i ganska stark tillväxt. År 1881 utgjorde folkskolor med mer än en lärare endast 4,6 % af hela antalet; år 1888 utgjorde de 6,1 %. Hvad de få lärjungar beträffar, som hafva sina hem på sådana orter, der folkskolan är synnerligen ogynnsamt organiserad, *så komme väl de*, hädanefter som hittills, *att förberedas privat*, antingen helt och hållet eller vid sidan af folkskoleundervisningen». Först och främst äro de icke *få*, utan legio, som hafva sina hem på sådana orter, der folkskolan ännu icke nått någon synnerligt hög grad af utveckling. Dessutom ligger det ju i sakens natur, att just dessa orter äro de fattigaste. Och likväl hänvisar man de barn, som hafva sina hem på sådana orter, till den privata undervisningen!

*Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass*
(Forts.)

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)

Kunnen I, mine herrar, verkligen föreställa er, att den kommun, som icke har råd att skaffa sig en god folkskola, kan hafva råd att skaffa privat undervisning åt sina barn? Jag har tagit med mig en liten tabell, som jag i dessa dagar fått från folkskolebyrån. I den nya normalplanen för undervisningen i folk- och småskolor äro de olika undervisningsplanerna betecknade med olika bokstäver. De barn, som undervisas efter den med Litt. A betecknade planen, äro de, som med full säkerhet kunna gå in i elementarskolans första klass. Om vi då se efter, hvar en sådan undervisning meddelas, skola vi finna att det sker i 10 skolor i Stockholm, i 11 i Upsala stift, 10 i Linköpings stift, deraf 7 i Norrköping, 2 i Skara stift, 6 i Strengnäs stift, deraf 3 i Örebro, 2 i Vesterås stift, 3 i Vexjö stift, deraf 2 i Jönköping, 20 i Lunds stift, deraf 6 i Malmö, 26 i Göteborgs stift, deraf 14 i Göteborg, 2 i Kalmar stift, 4 i Karlstads stift, 3 i Hernösands stift och 1 i Visby stift, eller tillsammans 96 sådana skolor, hvarifrån barnen utan någon vidare svårighet kunna öfvergå till elementarläroverkets 1:sta klass. Om det nu vore möjligt att få hela folkskoleväsendet i Sverige så inrättadt, som enligt planerna Litt. A eller B, så vore vi redan framme vid den punkt, till hvilken så många under en följd af år hafva sträfvat att komma, nemligen att folkskolan skall vara en bottenskola för de allmänna läroverken. Men jemför man nu denna siffra 96 med det antal skoldistrikt, som finnes i hela Sverige, så är den försvinnande liten. Jemför man antalet lärjungar, som finnes i dessa 96 skolor, med hela antalet lärjungar i våra folkskolor, så blir skillnaden icke fullt så stor, emedan dessa 96 första klassens skolor äro mer besökta än de på landsbygden, men den blir ändock högst obetydlig.

Derefter gå reservanterna in i en undersökning af det sätt, hvarpå undervisningen meddelas i dessa bättre folkskolor, och komma på grund af densamma till det resultat, att de lärjungar, som genomgått dessa skolor, äro fullt berättigade att utan vidare komma in i de allmänna läroverkens första klass. Ja, detta är också min åsigt. Men saken ställer sig något annorlunda, om första klassen indrages, på sätt nu blifvit föreslaget. Undervisningen i tyska börjar nu i första klassen. och denna undervisning måste — det har man genast insett — om första klassen indrages, framflyttas till den blifvande första eller den nuvarande andra klassen. »Om man», säga reservanterna, instämmande i ett uttalande af Andra Kammarens första tillfälliga utskott 1881, »frånräknar *det lilla mått* af insigt i tyska språket, som iugår i kursen för nämnda klass (den första), nödgas man oförbehållsamt medgifva, att i öfrigt folkskolan numera både kan och bör uträtta alldeles detsamma». Och till stöd för denna sin åsigt åberopa reservanterna följande i den nu föreliggande statsverkspropositionen förekommande yttrande: »Man tänke sig den ståndpunkt, på hvilken en lärjunge i vanliga fall befinner sig efter att hafva genomgått andra klassen. Under lärarens oaförliga ledning har han trefvat sig fram genom en större eller mindre del af en tysk elementarbok och derunder inhämtat en föga säker käunedom om det allmännaste af formläran och ett ingalunda rikt ordförråd. Derefter säga reservanterna: »Om detta är en trogen bild af andra klassens tyska lärdom, huru skall det då se ut med första klassens?» — Ja, mine herrar, jag anser det vara en nästan fotografiskt trogen

bild af den undervisning i tyska, som meddelas lärjungarne i andra klassen af de allmänna läroverken. Detta yttrande till statsrådsprotokollet afgafs nemligen med afseende på det i 1887 års kongl. proposition framställda förslaget att latinet skulle börja i tredje klassen, hvarigenom tyskan efter två års läsning skulle löpa fara att helt och hållet öfverflyglas af latinet, och likaså med afseende derpå, att jag ville hafva en afslutning i tredje klassen och icke, såsom åtskilliga tänkt sig, i den andra. På så sätt skulle der — i tredje klassen — enligt mitt förmenande det hela komma att afrunda sig så, att lärjungarne hade förvärfvat sig icke endast »strödda och osmälta språksmulor», utan stode på en ståndpunkt, som, i anseende till deras ålder och den tid de för undervisningens inhemtande användt, vore ganska nöjaktig.

Derefter tala reservanterna om att man lika gärna kan begagna modersmålet till grundläggande språk som något främmande språk. Ja, det är något, som ofta förut blifvit ifrågasatt, men lika ofta förnekadt. Nästan alla aktningvärdade pedagoger — jag säger »nästan», ty det har äfven funnits aktningvärdade sådana, som icke delat en sådan uppfattning — hafva uttalat sig i samma riktning. Det har redan af en föregående talare mycket tydligt visats, att det rent af är en lycka att hafva ett främmande språk att analysera och vid grammatiserandet plocka sönder. Det förhåller sig här vid lag på samma sätt som då unga gossar skola lära sig botanik. De plocka sönder de blommor eller växter, som de träffa på, för att undersöka deras olika beståndsdelar, och taga endast ett eller annat vackert exemplar af hvarje slag med sig hem för att pressas. Låt om oss hellre taga ett främmande språk att plocka sönder än vårt eget. Jag har varit lärare i så många år, att jag vet hvad det skulle betyda att hafva modersmålet såsom grundläggande språk. Något rysligare grammatiserande än det, som förekom på den tiden Svedboms satslära användes vid de allmänna läroverken, kan man knappast tänka sig. Det uttröttade både lärare och lärjungar. Om de ovilkorligen skola tröttnas ut, så lät dem åtminstone slippa att blifva det på sitt eget modersmål.

Vidare säga reservanterna på 95:te sidan: »För vår del kunna vi emellertid icke se något hinder för det organiska sambandet deri, att andra artikeln läses i folkskolan och den tredje i läroverket, berättelsen om Engelbrekt i folkskolan och den om Karl XII i läroverket o. s. v.». Men vi kunna väl icke behandla barnen i folkskolan så, att vi släppa dem derifrån utan att de fått läsa något om Karl XII och andra svenska stormän från senare tid. Icke böra vi hugga sönder undervisningen på det viset. Jag tror icke heller, att reservanterna hafva haft någon synnerlig mening med detta yttrande.

Vi komma sedan på 97:de sidan till det, såsom mig synes, något knapphändigade svaromål, reservanterna gifvit på de af utskottet uttalade betänkligheterna mot den nu föreslagna åtgärden i pedagogiskt, ekonomiskt och socialt afseende.

Hvad det *pedagogiska* beträffar, är det just det, som vi hållit oss vid. I *ekonomiskt* afseende är saken omdisputerad. Jag vill icke påstå, att omkostnaderna skola gå till 750,000 kronor mera, om första klassen indrages och folkskolan utbildas i sådanne derefter. Men visst är, att, om folkskolan skall erhålla en sådanne utbildning, att den

*Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)*

Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass. (Forts.)

kan fullgöra hvad man af henne då måste fordra — ästadkommande af en höjning i de svenska ämnena, så att icke bildningsnivån i sin helhet sättes ned — man får anslå medel till aflöning åt en betydlig mängd lärare till. Hvad de *sociala* betänkligheterna beträffar, hafva också de på ett förtjenstfullt sätt förut blifvit här vidrörda. Sådana tror jag skola uppkomma, just om denna indragning verkställes. De finnas redan för närvarande, ehuru sannerligen icke på grund af något missförhållande mellan folkskolan och de allmänna läroverken. Men helt visst komme följden af första klassens indragning att blifva densamma här som i andra länder — i Danmark, Holland, Österrike — att privata skolor inrättas. Jag vill icke säga att de komma att inrättas till den grad tyranniskt, att det blefve sjelfva lärarne i den högre skolan, som komme att styra dem. Må de blifva huru som helst. De som komma i privatskolan fylla i alla fall icke mellanrummet mellan folkskolan och läroverken, utan de bilda en dam mellan båda.

Jag skall icke upptaga hvar euda anmärkning, som här blifvit gjord. Det sagda torde vara nog, och det väsentliga är det vi i främsta rummet böra hålla oss till. Vi kunna lätt förirra oss i dispyter om detaljer, som, de må vara mer eller mindre rigtiga, dock icke kunna lösa saken. Vi böra noga tänka efter, om vi genom den föreslagna åtgärden här i vårt land vinna en fördel. Blir svaret derpå nej, blir nästa fråga den: är det möjligt, att vi derigenom riskera någon skada; och det svaret är jag rädd skulle utfalla på annat sätt. Lugnt och stilla, under mångårigt och aktningvärdt arbete, hafva vi fått folkskolan sådan, att den utgör en heder för vårt land. Lugnt och stilla hafva vi arbetat på de allmänna läroverken. De hafva utvecklat sig med mindre fart och stå ännu icke på den fasta grund, hvarpå folkskolan länge stått. Vi hoppas dock, att de skola komma derhän, om samma lugna sätt att gå till väga fortfarande gör sig gällande inom Riksdagen. Då hafva vi att vänta för vårt land den äran att ännu få stå kvar som en stormagt i kulturhistorien.

Mine herrar! I reservationens slida ligger doldt ett tveeggadt svärd. Viljen I draga blankt nu och gifva ett kraftigt hugg med detsamma, så kommen i håg att det kommer att slå två sår, det ena svårläkt — och det gäller de allmänna läroverken — det andra kanske oläkligt — och det träffar folkskolan.

Herr Lundén: Det var blott för att bemöta ett par yttranden, som jag begärde ordet.

Jag skall då bedja att först få nämna, att åtminstone jag för min del i mitt förra anförande försökte visa, att den föreslagna reformen skulle medföra vinst för folkskolan, enär jag sade: 1:o) att folkskolan derigenom skulle komma att binda i sin tjänst en och annan akademiskt bildad lärare; 2:o) att folkskolan skulle komma att vinna derpå, att de bättre lottades barn enligt min tanke skulle komma dit, men — det är kanske ett misstag; 3:o) att derigenom klasskillnaden skulle minskas; kanske detta också är ett missag, men åtminstone har jag tänkt så; 4:o) att just bland de förmögnare klasserna intresset för folkskolan skulle ökas; 5:o) att folkskolan derigenom skulle komma att forete ett friskare lif. Vidare har jag försökt påpeka den fördel, som

skulle uppkomma för de allmänna läroverken, i det jag sade 6:o) att lärarne der skulle slippa att sysselsätta sig med primärundervisningen — och jag håller fast vid detta ännu i den bemärkelsen, att de skulle slippa lära barnen läsa innantill på det första stapplande sättet, och att denna undervisning skulle fördelaktigare kunna drifvas af folkskolans lärare; 7:o) att språkstudierna skulle baseras fastare på en bättre insigt i modersmålet, än hvad nu är förhållandet, då de skola baseras dels på modersmålet, dels på tyskan.

Slutligen har jag försökt visa den ekonomiska fördel, som måste ligga deruti 8:o) att landtmannens barn längre skulle kunna undervisas och längre få vara kvar i hemmen. Således har här icke varit brist på försök att visa fördelarna af den föreslagna anordningen. En annan sak är, huru dessa försök utfallit.

Herr Waldenström slutade sitt yttrande med att med en viss effekt tala om den komparativa språkforskningen. Jag satte i mitt anförande de orden, såsom den ärade talaren bort kunna finna, så att säga inom citationstecken, och det förvånar mig, att han hakade sig fast vid ett uttryck och sökte blända med slagord i stället för att bemöta mitt påstående, att jmförelsen mellan språken på detta stadium förvirrar. Ett faktum är nemligen att i första klassen af elementarskolan barnens begrepp ofta förvirras, då de skola hålla i sär t. ex. svenska och tyska språkets genusbegrepp.

Herr Winkrans talade om, att de bättre lottade klasserna verkligen göra stora uppoffringar för folkskolan. Det har jag aldrig förnekat. Men det må väl vara en stor skillnad mellan pekuniära uppoffringar och personliga intressen. Under det våra stora städer göra stora pekuniära uppoffringar för folkskolan och nästan aldrig neka anslag på detta område, är det förvånande, huru liten personlig del de taga i sjelfva skolan, och skollärarne kunna bäst döma, huru vida de märkt något särskildt intresse för skolans gång.

Hvad innanläsningen beträffar, vill jag påpeka, att jag icke läst så alldeles galet. Ty jag har blott påstått, att utskottet erkänt att ett visst mått af allmän grammatisk bildning kan ernås endast med tillhjälp af modersmålet, och det är ingen halvesanning blott. Jag har deremot icke förnekat, att utskottet sagt, hvad det sedan tillägger, nemligen att jmförelsen mellan språken är nödig för vinnande af full säkerhet äfven i modersmålets behandling. Jag kan således icke erkänna, att jag läst orätt innantill.

Herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet talade om, att vårt folkskoleväsende nu vore så godt, att det kommer deputationer hit för att höra efter huru det är stäldt hos oss. Härpå vill jag svara, att, efter det så är och man med glädje kan konstatera detta förhållande, just derutaf tanken uppkommit, att denna folkskola skulle kunna ersätta första klassen af elementarläroverken.

Det talades vidare om att sambandet mellan folkskolan och elementarläroverken för närvarande är det lifligaste. Skulle det då blifva mindre lifligt, om kurserna ställdes i full förbindelse med hvarandra?

Mine herrar! Jag har blott velat lemna dessa små upplysningar; och fast jag icke kan förneka styrkan af de många talande skäl, som anförts mot den föreslagna reformen, eller räkna sasom intet dessa stora

Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.
(Forts.)

Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.
(Forts)

farhågor för bildningsnivåns sjunkande, hvilket sjunkande jag aldrig skulle vilja vara med om att förorsaka, hafva de anförda skälen dock icke kunnat rubba den af mig i mitt föregående yttrande intagna grund. Jag tror nemligen icke att det skulle behövas att bildningsnivån genom första klassens indragande sänktes, om inträdesfordringarna vederbörligen höjdes och skärptes. Jag måste därför vidhålla mitt yrkande.

Herr Sven Nilsson: För min del vill jag icke försöka att försvara reservanterna. Jag tror att de nog göra det sjelfva, om de anse sig befogade dertill. Men då jag vid flera föregående tillfällen här i kammaren röstat för samma förslag, som nu föreligger och hvilket kammaren för sin del godkänt, anser jag, att jag bör säga några ord, hvarför jag äfven nu kommer att rösta för reservationen.

Man har sagt att, då man 1868 indrog den dåvarande första klassen, detta icke varit till någon nytta. Jag tror det också. Och hvarför? Jo, därför att man gjort inträdesfordringarna till första klassen af den beskaffenhet att resultatet blifvit intet, och det är därför naturligt att följden derutaf blifvit den, att man kan säga, att sjunde klassen blifvit indragen i stället för den första. Men det kan väl icke vara meningen att gå till väga på det sättet, då man vill indraga den nuvarande första klassen, utan man måste ställa inträdesfordringarna högre. Då man besinnar, att tiden för en ynglings inträde i elementarskolan framflyttas ett år, lär det väl under den tiden icke vara omöjligt för honom att förkofra sig alltmera i kunskaper, innan han inträder i denna skola. Således tror jag att de skäl, som af flera föregående talare framhållits, mycket väl kunna försvaras. Då skulle man icke hafva intresse för den högre undervisningen, och man har satt i fråga om man hade råd dertill.

Jag förvänar mig verkligen öfver att höra en sådan fråga, emedan jag icke hört någon talare och det förvisso icke finnes någon ledamot i kammaren, som ifrågasatt ännu, att man skulle förminska bildningen i de högre elementarläroverken. Det kan väl icke blifva fråga om det, utan att man, hvilken väg man än går, snarare vill förhöja än förminska bildningen vid våra högre skolor; så att det skälet tror jag att man alldeles kan lemna å sido.

Nu är det sagdt, att man skall göra skada för folkskolorna, om man låte de inträdessökande i elementarläroverken dröja i folkskolorna ett år till, medan de vid folkskolorna skola bereda sig för inträdesexamen, alldenstund det finnes så många elever vid folkskolorna, att de på det sättet icke kunna alla der erhålla sin utbildning. Men jag vill fästa uppmärksamheten på, att det icke är så många folkskolebarn, som gå till de allmänna läroverken. Om jag minnes rätt, utgöra folkskolelärjungarne 25 procent af alla elementarläroverkens lärjungar. De öfriga hafva fått sin förberedande undervisning på annat sätt, så att jag tror icke att den omständigheten skall göra skada för de elever i folkskolan, som icke komma in i elementarläroverkens första klass.

Man har också sagt, att folkskolan är en bildningsanstalt för alla samhällsklasser. Ja, mine herrar, det vore den verkligen, om alla

samhällsklasser skickade sina barn till folkskolan. Men huru visar det sig i det fallet, om jag går till folkskolorna i städerna eller på landet? Jo, det finnes icke några föräldrar af de bildade klasserna, som skicka sina barn till folkskolan. Tvärt om finnes det verkligen vissa församlingar, der presten har barn i skolåldern, och der det finnes barn tillhörande högt uppsatta personer, men der ingen af sådan ställning skickar sina barn till folkskolan. Och likväl säges det, att folkskolan är en bildningsanstalt för landets alla barn. Ja, jag tror verkligen att, om alla skickade sina barn till folkskolan, detta skulle förhöja bildningen hos alla barnen. Men så är ty värr icke fallet. Och jag tror nog, att herrarne skola erkänna, att det bara är ett undantagsfall, när ett barn af bildade föräldrar skickas till folkskolan.

Om indragning af allmänna läroverkens lägsta klass.
(Forts.)

Så har man sagt att det ej skulle vara till någon nytta, om man indroge första klassen af elementarläroverken. Men jag påstår, att det skulle vara af ofantligt stor nytta, om man indroge första klassen vid allmänna läroverken och på detta sätt höjde folkskolan. Ty det är alldeles klart, att med indragningen af första klassen och höjandet af inträdesfordringarna måste folkskolan allvarsamt höjas.

Herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet har invändt, att, för att man skulle kunna göra det, fordrades bättre lärare och seminarier för folkskolan, men jag tror, att detta måste blifva en helt naturlig följd, för den händelse första klassen indrages. Då dertill kommer att de anslag, som nu utgå till första klassens upprätthållande och som icke äro några småsmulor, i stället skulle komma att användas på folkskolan, vågar jag påstå att, såsom jag nyss nämnde, nyttan skulle blifva ofantligt stor för folkskolan. Hvad är egentligen första klassen? Jo, intet annat än en folkskola för bättre mans barn, ty, såsom jag nämnde, går ett mycket litet antal af de elever, som genomgått folkskolan, öfver till första klassen. Alla de andra, som gå i första klassen, äro barn af förmögna personer, och således kan man med skäl säga, att första klassen är en skola för de förmögna och ej för de mindre burgna. Och de förmögna medlemmarne i samhället kunna gerna bestå sina barn privat undervisning ytterligare ett år, i fall de ej kunna bekväma sig att låta dem gå i folkskolan. Då jag således anser, att första klassens indragning skulle vara en väsentligt stor fördel för folkskolan och icke till någon skada utan tvärt om för läroverken, kan jag icke dela den uppfattning herr statsrådet uttalade, eller att i reservanternas förslag skulle ligga ett tveeggadt svärd, som skulle gifva djupa sår både åt folkskolan och läroverken. Jag tror snarare att, med den uppfattning herr statsrådet har i denna fråga, det tveeggade svärdet träffade hårdast så som det begagnas från det hållet. Då jag således icke kan se annat än att vi vinna på det förslag som föreligger, anhåller jag om bifall till reservanternas förslag.

Herr Liljeholm: Jag skall lofva herrarne att blifva så kort, som ingen varit i denna fråga. Det var med anledning af ett yttrande af herr lektor Waldenström, att de barn, som komma från folkskolan till läroverken, äro dåligt förberedda, som jag begärde ordet. Och på det att jag må undgå beskyllningen att komma med några egna halfva

Om indragnings-sanningar, ber jag få citera ett yttrande af en annan lektor, nemligen Ernst Carlson, son till F. F. Carlson. Han yttrade vid Stockholms läraresällskap för ungefär ett par månader sedan: »de bäst förberedda lärjungarne äro de, som komma från folkskolan». Jag vill hafva sagt detta till herr Waldenström. Det kan ju hända, att det är så, som han säger, i Gefle, men jag förundrar mig i sådant fall ingalunda deröfver, ty jag har hört, att han sjelf vid en kyrkostämma i Gefle föreslagit att minimikurser skulle läsas i folkskolan, och sådant måste verka skadligt åtminstone i socialt hänseende.

(Forts.)

Herr Hedin: Herr talman! Då en person, som redan haft ordet två gånger, nu för tredje gången begärt det, är detta för mig en ytterligare anledning att yttra mig i största korthet. Jag skall hemställa till kammaren att, hvilken utgång voteringen än får, då vi snart afgöra denna punkt, kammaren dock icke för framtiden måtte taga för starkt intryck af den förföriska sirénstämman från statsrådsbänken.

Det är ett fäfängligt tal och ett farligt tal, att vi i kulturhänseende utgöra en stormagt bland kulturstaterna. — Vi äro i det som i så många andra hänseenden ett litet folk och en liten stat, som knappast kunna hålla oss uppe så, att vi kunna göra oss bemärkta. Se vi på vetenskapernas odling hos oss, så finna vi att på många och stora områden sedan decennier råder det djupaste mörker.

Det är äfven farligt att från ett sådant håll uppmuntra den redan tillräckligt stora böjelsen hos oss svenskar att fästa afseende vid hvad man kallar smickrande uppmärksamhet från utlandets sida. Vi visa oss på detta område temligen begärliga — jag skall icke säga att drifva lumbug — men att hafva öfverseende med dem, som i viss mån på statens och nationens vägnar gjort det. Då man t. ex. skickat ut på världsexpositionen och förevisat hvad vi skulle kunna kalla modell-folkskolehus, försedda med de yppersta inventarier och den bästa svenska litteratur i praktband, har man dels genom görande och dels genom låtande gifvit utländingen vid handen den öfvertygelsen, att detta var något, som gäfvade en korrekt bild af förhållandena i Sverige, ehuru, som vi veta, våra skolförhållanden i verkligheten oftast i intet afseende motsvara hvad man för världen exponerat.

Det har blifvit så mycket taladt om, att man skrivit hit och begärt upplysningar om våra elementarläroverk och våra folkskolor. Men jag skulle tro att detta, i motsats till hvad här är det gällande bruket, haft sin anledning deri, att man i andra länder, då man vill inhemta upplysningar, icke blott vänder sig till ett enda land utan till alla äfven de obetydligare civiliserade länderna. Vi hafva deremot uteslutande vänt oss till Tyskland, i praktiken har det ofta tillgått så, att, när vi velat taga kännedom om de tyska skolorna, vi skickat ut lärarne helst på de tider, när skolorna äro stängda. I andra länder går det till på ett något annat sätt. När man i Frankrike för några år sedan ville lära känna andra länders reformer i fattigvårds- och lösdrifverilagstiftningen, vände man sig äfven till Sverige, därför att man betraktade äfven vårt land, trots sin ringa politiska vikt, såsom ett land, från hvilket man kunde hafva något att lära. Nu, i detta ögonblick, då man sysslar med arbetarefrågorna, söker man upplysningar äfven i

Sverige, därför att det räknas med såsom ett kulturland, icke såsom en kultur-stormagt. Icke är detta något att smickra sig af. Vi deremot hafva till vana att vända oss blott till Tyskland; vi hafva sålunda komplett förbisett den märkligaste folkskolereform, som någonsin egt rum, nemligen den franska efter händelserna 1870.

Hvad nu särskildt beträffar herr statsrådet och chefens för ecklesiastikdepartementet yttrande, att de svenska allmänna läroverken skulle vara föremål för en så smickrande uppmärksamhet från tysk sida, så ber jag att få erinra derom, att, om så varit fallet, anledningen härtill varit skolreformen af år 1873. Men jag tror att denna uppmärksamhet skulle få en motsatt karakter, om mot förmodan den s. k. reform skulle gå igenom, som nu under samme ministers namn föreligger till behandling.

Herr statsrådet sade, att man icke här uppgifvit hvilka fördelar man genom den nu diskuterade punkten i reservanternas förslag skulle vinna, hvarken för folkskolan eller elementarskolan, och att man å samma håll underlåtit att fästa uppmärksamheten vid den skada, man kan göra så väl åt venster som åt höger, så väl för folkskolan som för allmänna läroverket. Det är svårt att diskutera ett spörsmål om skada eller fördel för ett par *institutioner*. Jag förstår det icke rätt, jag förstår skada eller fördel för lefvande menniskor, för menniskorna i samhället, men ej in abstracto om de organisationer, som heta folkskolan och allmänna läroverket. Får jag fatta saken på det enda sätt, som för mig är tänkbart, så kan jag svara: nej, vi kunna ådagalägga att af det förslag, som reservanterna förfäktat, vore fördelen för folkskolan mycket stor och skadan för allmänna läroverken ingen. Fördelen för folkskolan är den, att, om vi indraga första klassen nu och om vi — jag tänker mig i en icke allt för aflägsen framtid, t. ex. om femton år — indraga den andra klassen och tillika upphöra med det gamla sättet att i alla småstäder underhålla s. k. allmänna läroverk, hvilka fungera såsom folkskolor för de mera bemedlades barn, så att dessa hedervärda borgare och embetsmän må slippa skicka sina barn tillsammans med »de der ungarna» i folkskolan — så komma dessa att mera intressera sig för folkskolan, då de få beqväma sig att skicka sina barn dit. Göra vi således hvad här är ifrågasatt, hafva vi gjort det bästa vi kunna för att rycka upp folkskolan.

Skadan för läroverket af första klassens indragning skulle bestå i, säger herr statsrådet, att ett af de tu skulle inträffa: antingen måste vi sänka fordringarna i afgangsexamen eller också med risk af öfveranstängning, som då skulle komma att ännu mer och med starkare skäl öfverklagas, uppehålla dessa fordringar. Nej, förlåt, herr talman; nej, herr statsråd. Det finnes en annan utväg. Det finnes den utvägen att ur de allmänna läroverken afsöndra ämnen, som icke höra till den allmänna medborgerliga bildningen. Det går godt an att i läroverken låta religionsundervisningen stanna vid konfirmationsåldern, om man från läroverken afsöndrar de speciella preststudierna: dogmatik och kyrkohistoria. Det går an att sofra andra ämnen från hvarjehanda onyttigt minneskraf. Vidare kan man också inskränka språkundervisningen. Derigenom skulle vi undvika att råka ut för vare sig det Scylla eller det Charybdis, som nämndes.

*Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.*
(Forts.)

Om indragning
af allmänna
läroverkens
lägsta klass.
(Forts.)

Ett enda ord till. Herr ecklesiastikministern talade om, att man fortfarande måste hafva ett främmande språk såsom grundläggande. Jag får bekänna, att det fins ingenting i skapelsen, som gör mig mera förtviflad än talet om ett *främmande* språk såsom *grundläggande* språk. Må man i allt sundt förnufts namn ändtligen en gång upphöra att tala om att det fins något annat grundläggande språk än modersmålet. Talet om ett främmande språk såsom grundläggande är för öfrigt för länge sedan öfvergifvet, icke af våra biskopar och landshöfdingar, hvilka tro sig vara klassiskt bildade, men af de stora klassiska auktoriteterna är den läran kastad under bordet. Jag skall bedja att i detta hänseende få till herr statsrådets benägna uppmärksamhet rekommendera Paulsens stora verk »Geschichte des gelehrten Unterrichts auf den deutschen Schulen und Universitäten», der författaren för ett vådligt lefverne med de gamla teorierna om ett främmande språk som grundläggande och om grammatik såsom medlet för barnets förståndsutveckling. Det är genom de i modersmålets litteratur nedlagda tankarne som jag uppfostrar barnen att tänka och icke genom innötande af ett främmande språks ordformer, som för barnens förstånd äro obegripliga; det är den i välordnade satser uttryckta tankeförbindelsen, icke mängden af ändelser, som väcka och leda läsarens tankegåfva. Om man förkastar den vanvettiga, i skolan herskande läran om ett främmande språk såsom grundläggande, hvilket blott modersmålet kan vara, behöfver man därför ej råka in i den förvillelse, hvaraf Svedboms satslära var ett sorglustigt uttryck.

Jag anhåller om bifall till reservanternas förslag.

Herr Waldenström från Gefle: Jag ber om ursäkt att jag återigen begärt ordet, men jag ansåg mig tvungen att göra det med anledning deraf, att en skollärare, som sitter på göteborgsbänken, sade, att jag förklarar, att de lärjungar, som komma ifrån folkskolan till allmänna läroverket, äro illa förberedda. Jag kan taga både kammaren och protokollet till vittne, att jag är så främmande för detta yttrande, att det icke ens ligger en half sanning deri.

Hvad herr Hedin sade, att man väl skickar ut lärare för att studera undervisningsväsendet i Tyskland, men att detta sker på tider, då skolorna der äro stängda, vill jag bemöta med den anmärkningen, att jag sjelf rest med statsanslag för sådant ändamål och dervid funnit, att de tyska läroverken äro på olika ställen stängda på olika tider, så att man *aldrig* behöfver råka ut för det missödet att finna dem stängda, när man kommer, om man bara på förhand tager reda på utsträckningen af deras terminer och derefter gör upp sin reseplan.

För öfrigt kan jag icke förstå, huru det skall vara möjligt att upprätthålla bildningsnivån vid läroverken, så vida man derifrån tager bort det ena läroämnet efter det andra, utan att sätta något annat i stället. Det må vara herr Hedins egen sak att veta, huru detta skall gå till. Jag underkastar mig gerna att enligt hans tanke vara fången i »vanvett».

Öfverläggningen förklarades slutad; och, i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner på

dels bifall till utskottets hemställan och *dels* afslag å nämnda hem-^{Om indragning} ställan och bifall till herr O. Jonssons med fleres reservation med ute-^{af allmänna} slutande derur af sista mening, börjande med ordet »samt» och ^{läroverkens} slutande med ordet »löneregleringen». Herr talmannen fann den förra ^{lägsta klass.} meningens hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad; men votering begärdes, i följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

(Forts.)

Den, som bifaller hvad särskilda utskottet hemställt i första punkten mom. a) af utlåtandet n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å nämnda hemställan, bifallit hvad herrar O. Jonsson, O. Erickson och I. Månsson hemställt i deras vid punkten afgifna reservation, dock med uteslutande af sista delen, börjande med ordet »samt» och slutande med ordet »löneregleringen».

Omröstningen utvisade 98 ja mot 100 nej, hvadan kammaren fattat sitt beslut i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter klockan 4,30 e. m. för att kl. 7 på aftonen fortsätta öfverläggningen i föredragna ärendet.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Rättelse

i Andra Kammarens Prot. n:o 20.

Sid. 20. 2:dra raden af herr Svenssons yttrande
står: En olycka kommer vanligen icke ensam.
läs: En olycka kommer i allmänhet alltid oväntad.